

**DİN
EĞİTİMİNDE
MOTİVASYON ve
VERİMLİLİK**

SEMPOZYUMU

14-15 MAYIS 2016

DİN EĞİTİMİNDE MOTİVASYON VE VERİMLİLİK SEMPOZYUMU

ISBN

978-605-82626-0-7

Din Eğitiminde Motivasyon ve Verimlilik Sempozyumu kitabı
Balıkesir Büyükşehir Belediyesi adına

İmtiyaz Sahibi

Ahmet Edip Uğur
Balıkesir Büyükşehir Belediyesi Başkanı

Editörler

Doç. Dr. Mehmet Bahçekapılı
Yrd. Doç. Dr. Mehmet Özkan
Yrd. Doç. Dr. Ahmet Ali Çanakcı
Yrd. Doç. Dr. Safinaz Asri

Hazırlayan

Şaban Akkol & İrfan Sarıgül & Derya Solak

Yayına Hazırlayan

Balıkesir Büyükşehir Belediyesi

Dizgi ve Mizanpaj

Mehmet Bahçekapılı & Safinaz Asri

Kapak Tasarım

Rukiye Yasemin Eroğlu

Baskı

Petek Ofset

Haberleşme

Tel: 0 (266) 244 76 76 / 21 36 / Faks: 0 (266) 239 13 70

Adres

Eski Kuyumcular Mah. Mekik Sokak No:25, BALIKESİR

Basım

Balıkesir 2017

Bu kitap, 14-15 Mayıs 2016 tarihinde Balıkesir’de gerçekleştirilen Din Eğitiminde Motivasyon ve Verimlilik Sempozyumunda sunulan bildiri ve konuşmaların, gözden geçirilmiş ve genişletilmiş versiyonudur. Bu eserde yer alan çalışmaların ve konuşmalarda ileri sürülen görüşlerin dil ve bilimsel sorumluluğu sahiplerine aittir.

© 2016 Balıkesir Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları/Eğitim-1. Bu kitabın tüm yayın hakları Balıkesir Büyükşehir Belediyesi Kültür A.Ş.’ye aittir. Yayıncının yazılı izni olmadan hiçbir şekilde kısmen veya tamamen çoğaltılamaz.

İÇİNDEKİLER

Takdim

Ahmet Edip UĞUR / Prof. Dr. Saffet KÖSE / Prof. Dr. Muammer ERBAŞ / VII-IX

Giriş

Doç. Dr. Mehmet BAHÇEKAPILI / XI-XIV

I. BÖLÜM

KUR'AN ÖĞRETİMİNDE MOTİVASYON VE VERİMLİLİK

Kur'an-ı Kerim Eğitim Öğretiminde Verim ve Kalite Sorunu
Muammer ERBAŞ / 1-25

Kuran Kurslarında Özellikle Hafızlık Eğitimine Yönelik Bir Dizi Öneri
Ahmet AKIN & Abdullah AKIN / 27-30

Din Eğitiminde Motivasyon-Verimlilik Sorunu ve Çözüm Önerileri: Kur'an Kursları
Örneği
Ahmet Ali ÇANAKCI / 31-97

II. BÖLÜM

DİN EĞİTİMİ METOTLARINDA MOTİVASYON VE VERİMLİLİK

Din Öğretiminde Benimsetici Yaklaşım
Şükrü KEYİFLİ / 101-117

Tâlim ve Terbiye Metodu ve Onun Din Öğretim ve Eğitimindeki Verimlilik ve
Motivasyon Dinamikleri Açısından Analizi: Kur'an ve Sünnette Değerler Sistemi
Perspektifinden
Abdullah BAYRAM / 119-173

Kadim Bir Gelenek Olan Rihle'nin/Hadis Seyahatlerinin Günümüz Öğrenci
Değişim Programları Çerçevesinde Yeniden İnşasının Din Eğitimi ve Öğretimi
Açısından Motivasyon Değeri
Veli ABA / 175-191

Bilgiden Eyleme Geçiş Sürecinde Nebevi Metodoloji
Hasan OCAK / 193-204

III. BÖLÜM

DİNİ İLİMLERİN ÖĞRETİMİNDE MOTİVASYON VE VERİMLİLİK

Fıkıh Dersi Müfredatına ve Öğretim Yöntemine Dair Bazı Tespit ve Öneriler
Mehmet ÖZKAN / 207-228

Karşılaştırmalı Dinler Tarihi Dersinde Verimliliği Artırmada Öğretim
Teknolojilerinin Kullanımı
Halil İbrahim ŞENAVCU / 229-237

Dini İlimlerin Öğrenilmesine Vesile Olması Bakımından Arapça
Hesham Muhammed Ibrahim MOTOWA / 239-249

IV. BÖLÜM

DİN EĞİTİMİNDE MOTİVASYON VE VERİMLİLİĞİ ARTTIRMADA FARKLI YAKLAŞIMLAR

Dindarlığın Oluşuma Din Eğitiminin Psiko-Pedagojik Katkıları: “Değer-Yoksun
Dindarlık” Tipolojisi Bağlamında Teorik Bir Yaklaşım
Mustafa KOÇ / 253-300

Engelli Bireylerin Din Eğitiminde Motivasyon ve Verimlilik
Mustafa BAŞKONAK / 301-307

Tasavvufi Açısından Moral ve Motivasyon Kaynaklarının Manevi Etkileri
Esmâ SAYIN / 309-318

**Çokdinli ve Çokkültürlü Toplumlarda Din Eğitimi ve Din Eğitimi Modelleri: Norveç
Örneği**
Recep ÖNAL / 319-348

Öğretmenlerin Motivasyon ve Performanslarını Arttırma Yolları
Mehmet EFE ve Elif ÖZDİL / 349-352

V. BÖLÜM / KONFERANSLAR

Din Eğitiminde Motivasyon
Cemal TOSUN / 355-364

Dinin Hayata Yansıma Problemi
Abdullah ÖZBEK / 365-393

ÇOKDİNLİ VE ÇOKKÜLTÜRLÜ TOPLUMLARDA DİN EĞİTİMİ VE DİN EĞİTİM MODELLERİ: NORVEÇ ÖRNEĞİ

Recep ÖNAL*

E-mail: onal1975@gmail.com

Özet

Bu çalışmada günümüzde insan hakları ve hürriyeti açısından en önde gelen ve eğitimde ideal ülke olarak gösterilen Norveç eğitim sistemi ve din eğitimi ele alınacaktır. Bilindiği üzere 1960'ların sonlarında zengin petrol ve doğalgaz kaynaklarının keşfedilmesiyle ekonomisi iyileşen Norveç, eğitim, sağlık ve sosyal güvenlik harcamalarına daha çok ödenek ayırarak ülke içinde büyük bir refah yakalamıştır. Bunun neticesinde bilhassa 1970'lerden itibaren Batı Hıristiyan ülkelerinden ve çoğunluğu Müslüman olmak üzere Doğu ülkelerinden göçmen işçilerin, mülteci ve sığınmacıların göç ettikleri bir ülke haline gelmiştir. Bu göçler sayesinde çeşitli din, inanç ve kültürler ülkeye gelmiş ve Norveç toplumunu çok kültürlü ve çok dinli bir yapıya dönüştürmüştür. Norveç kamuoyunda giderek daha görünür hale gelen dinler arasında en hızlı büyüyen din ise İslam olmuştur. Diğer dinler arasında ise Budizm, Hinduizm, Bahaîlik ve Yahudilik dibi diğer dünya dinleri yer almaktadır.

Tüm bu gelişmeler karşısında Norveçli yetkililer eğitim sisteminde özellikle de din eğitiminde reform yapma ihtiyacı hissetmişler, Hıristiyanlık dışında diğer dinleri de kapsayacak şekilde yeni bir müfredat ve modern din eğitim metotları hazırlamak zorunda kalmışlardır. Bu tebliğde öncelikle Norveç hakkında genel bilgiler verilecek, daha sonra Norveç eğitim sistemi dini çeşitlilik ve çokkültürlülük bağlamında incelenecektir. Bu çerçevede konu kurumsal din eğitimi, din eğitimi modelleri ve azınlık din eğitimi kapsamında incelenecektir. Bu çerçevede Norveç eğitim sisteminin temelini oluşturan okul öncesi eğitim, temel eğitim, ortaöğretim, yükseköğretim ve yaygın eğitim konularına değinilecektir. Ayrıca, Norveç eğitim sisteminde din eğitiminin tarihi gelişimi, din eğitiminin yeri ve önemi konusu da ele alınarak, konu kurumsal din eğitimi, din eğitimi modelleri, azınlıklara ait özel okullar, azınlık din eğitimi ve meslekî din eğitimi kapsamında incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Norveç, Eğitim, Din eğitimi, İslam, Müslüman azınlık, Çokkültürlülük.

---

* Yrd. Doç. Dr., Balıkesir Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi.

Giriş

Norveç, İskandinavya Yarımadasının kuzeyini ve batısını ihtiva eden, Batı Avrupa'nın en kuzeyinde yer alan bir kıyı ülkesidir. Kuzeyinde Kuzey Deniz'i, batısında Norveç denizi, güneyinde Baltık denizi, güneydoğusunda İsveç, doğusunda ise Finlandiya ve Rusya Federasyonu bulunan Norveç'in yüzölçümü 385 199 km²'dir. Başkenti Oslo'dur. Ülkenin resmi dili Norveççe, resmi dini ise Protestan Lutherist'tir. Norveç'in para birimi Norveç kronu (NOK)'dur.¹

Norveç'in toplam nüfusu 1 Ocak 2014 verilerine göre 5 109 56 kişidir.² Nüfusun yaklaşık % 75'i ülkenin kıyı kesimlerinde ve özellikle Doğu Bölgesi olarak adlandırılan Østlandet'te yaşamaktadır. Norveç'in toplam nüfusunun yaklaşık yüzde 12'sini göçmenler oluşturmaktadır.

Norveç halkının ataları linen Vikinglerden gelmektedir. Viking sözü MS 800 ile 1100 yılları arasında Norveç, İsveç, Danimarka, Finlandiya ve İzlanda gibi İskandinavya ülkelerinde yaşayan yerli halkı ifade etmektedir.³

Norveç Krallığı 872 yılında Viking kralı Kral Harald Hårfagre (865-933) tarafından kurulmuştur.⁴ 1397'de Norveç ve İsveç Danimarka Krallığı idaresi altında bir araya gelerek Kalmar Birliği (İskandinav İmparatorluğu)'ni kurmuşlardır. 1523'te İsveç bu birlikten ayrılmış, Danimarka ve Norveç ise bu birlikteliği 1814 yılına kadar devam ettirmiştir.⁵ 19. yüzyılın başlarında Danimarka, Norveç'i, 1814 yılında imzalanan Kiel Antlaşması uyarınca İsveç Krallığı'na bırakmıştır. Norveç, tam bağımsızlığını ise 1905'te kazanmıştır. Bu tarihten itibaren kendine ait özel anayasasını oluşturan Norveç, anayasal monarşi ile yönetilen parlamenter,

---

1 Thusen-Røvik, Petter-Sissel, "Norge", Store Norske Leksikon, Ed. Petter Henriksen vdğ., Oslo: Kunnskapsforlaget, 2006, XI, s. 210 vd.; <http://www.nynorge.no/no/Ny-i-Norgevelgsprak/NyiNorge/Verdt-a-vite/Fakta-om-Norge1/Fakta> (10.10.2014)

2 <http://www.ssb.no/befolkning/statistikker/folke-mengde> (10.10.2014).

3 Libæk-Stenersen, Ivar-Øvind, *The History of Norway: From The Ice Age to Today*, Oslo: Dinamo Forlag, 2003, s. 17-18; Solberg, Bergljot (2005), "Vikingtiden", *Store Norske Leksikon*, Ed. Petter Henriksen vdğ., Oslo, XV, 381; Midgaard, John (1971), *A Brief History Of Norway*, Oslo: Nikolai Olsens Boktrykkeri, 13.

4 Liv Karin Kvalheim, *Samfunnsfag Pa Lettnorsk: Lesebok, Arbeidsbok, Veiledning*, Oslo: Forlaget Hambro, 2008, s. 114; Thusen-Røvik, "Norge", *Store Norske Leksikon*, XI, s. 311 vd.

5 Av Hjalti Hugason, "Religion", *Nordens Historie: 1397-1997*, ed. Henrik S. Nissen, (Kopenhag: DR Multimedie, 1997), 191; Riste, *Norway's Foreign Relations-A History*, 27; Libæk-Stenersen, *The History of Norway: From The Ice Age to Today*, 49.

demokratik ve temsili esaslara dayalı bir krallık ile uluslararası arenada bağımsız ve egemen bir ülke olarak varlığını günümüze kadar devam ettirmiştir.⁶

Norveç, tarım alanlarının az ve iklim şartlarının elverişsiz olmasından dolayı ekonomisi 1960'lı yıllara kadar balıkçılık ve enerji üretimine dayandığı için uluslararası ilişkilerde söz sahibi olamamıştır. Ancak 1970'lerde petrol ve doğal gaz rezervlerinin keşfedilip 1971 yılında ihraç edilmeye başlanması ile ekonomisi süratle iyileşen Norveç, ülke içinde yaşam koşullarını yükselterek büyük bir refah yakalamıştır.⁷

Geçmişten günümüze kadar farklı kültür ve dilleri içinde barındırarak çok kültürlü bir yapıya sahip olan Norveç nüfusunun yaklaşık % 90'ını Norveçliler oluşturmaktadır.⁸ Ülke halkı dışında, Samiler ve Taterler gibi çeşitli yerli etnik gruplara ev sahipliği yapmıştır. Norveç'te bunların dışında farklı ülkelerden gelen birçok etnik topluluk da yaşamaktadır. Bunların çoğunluğunu 1970'lerden itibaren ülkeye yerleşmeye başlayan diğer Batı ülkeleri ile Doğu ülkelerinden gelen göçmen işçiler, mülteciler ve sığınmacılar oluşturmuştur. Bu göçler sayesinde çok kültürlü hale gelen Norveç toplumunda günümüzde 200 farklı ülkeden gelmiş insan yaşamaktadır.⁹ Batı ülkelerinden gelen göçmenleri Polonyalı, Alman ve İsveçliler; Batılı olmayan ülkelerden gelenleri ise Pakistanlı, Türk, Faslı, Somalili, Iraklı ve İranlılar oluşturmaktadır.¹⁰ Bu göçmenler arasında ilk sırayı Pakistanlılar, ikinci sırayı da Polonyalılar almışlardır.¹¹

1. Norveç Eğitim Sisteminin Yapısı ve Tarihsel Gelişimi

Norveç halkının çoğu 1700'lerin ortalarına kadar okuma-yazma bilmiyordu. 1739 yılında Norveç ilk eğitim yasasına kavuşarak, genel bir okul sistemi

---

6 Ellingsen-MacDonald, Elizabeth-Kirsti, *Stein Pa Stein: Norsk-Somali Ordliste*, (Oslo: J.W. Cappelen Forlag AS, 2005), 99; Riste, *Norway's Foreign Relations-A History*, 41-42; Riste, *Norway's Foreign Relations-A History*, 42-43, 49-52; Ellingsen-MacDonald, *Stein Pa Stein*, s. 101.

7 Riste, *Norway's Foreign Relations-A History*, 246-247; Libæk-Stenersen, *The History of Norway: From The Ice Age to Today*, 155 vd.

8 Libæk-Stenersen, *The History of Norway: From The Ice Age to Today*, 17-19; Solberg, "Vikingtiden", *Store Norske Leksikon*, XV, 381; Midgaard, *A Brief History Of Norway*, 13; Kvalheim, *Samfunnsfag Pa Lettnorsk*, 114.

9 Libæk-Stenersen, *The History of Norway: From The Ice Age to Today*, 162; Stensvold, "Religiøs Pluralisme", *Norges Religiøns Historie*, 474.

10 Ellingsen, *Multiculturalism and the Nordic State*, 5; Repstad, "Fra Lov Til Lønnekammer?- Religion Og Livssyn i Dagens Norge", *Det Norske Samfunn*, 378.

11 Elise Grimsrud Christensen, *Fremstillinger av Den Andre i en Norsk-Muslimsk Kontekst*, (Oslo: Universitetet i Oslo Press, 2010), 37.

oluşturabilmiştir. Bunun gerçekleşmesinde din önemli rol oynamıştır. Zira Kilise, kadın-erkek farkı gözetmeden herkesin İncil'i okuyup anlayabilmesi için okuma-yazmayı öğrenmesi gerektiğini savunuyordu. Bu nedenle Norveç'te okul sisteminin kurulması ve yaygınlaşmasında kilise önemli rol oynamıştır. Dolayısıyla Norveç'teki okullar ilk etap da dini bir amaç için yani Hıristiyanlığı ve İncil'i öğretmek için kurulmuştur. Nitekim bu okullarda çocuklar ilk önce sadece okumayı ve Hıristiyanlığı öğrenmişlerdir. 1827 yılında, müfredata “yazma”, “matematik” ve “şarkı söyleme” konuları ilave edilmiştir. Çocukların okula başlama yaşı 7, mezun olma yaşı da 14 olarak belirlenmiştir. 1860 yılında ise bu okul sistemi daha modern hale getirilmiştir. Yeni hazırlanan Müfredata okuma, yazma, matematik ve müzik derslerinin yanı sıra tarih ve fizik dersleri de ilave edilmiştir.¹²

1936 yılında, okul eğitimi 7 yıl olmak üzere zorunlu kılınmıştır. Okullarda verilen eğitim herkes için aynı değildi. Şehirdeki çocuklar kırsal kesimlerdekilere göre okula daha fazla gidiyordu. Zengin ile fakir öğrenciler eğitimden eşit olarak yararlanamıyordu. Ayrıca Okulda verilen dersler öğrencilerin cinsiyetlerine göre de değişebiliyordu. Örneğin, erkek öğrencilere kızlardan daha fazla matematik öğretilirken, kız öğrencilere ev bakımı ve yemek pişirme konuları öğretiliyordu.¹³

Norveç, bu eğitim sistemini tüm alanları kapsayacak bir şekilde geliştirip, yaygınlaştırmasını ve modern hale getirmesini 20. yüzyılda gerçekleştirebilmiştir. Bunda iki gelişme önemli rol oynamıştır. Bunlardan birincisi II. Dünya Savaşı'ndan sonra (1939–1945) “eşitlik” ve “değer eşitliği” gibi kavramların Norveç toplumunda önem kazanmaya başlamasıdır. Çünkü bu kavramlar aynı zamanda okul eğitimi de etkilemiştir. Eşitlik düşüncesi çerçevesinde Norveç halkı, tüm çocuklara eşit değerle eğitim sağlanması, zengin ile fakir ailelerin çocukları arasındaki farklılıkların kaldırılması, erkek ve kız öğrencilerine aynı eğitimin verilmesi, ülkenin köy, kasaba, şehir gibi neresinde yaşanırsa yaşanılsın tüm çocuklara aynı eğitim imkânının sağlanması gerektiğini düşünüyordu. İşte bu düşünceler neticesinde eğitim sistemi modernleştirilmeye başlanmıştır. Norveç eğitim sisteminin geliştirilmesinde önem rol oynayan ikinci önemli gelişme ise 1960'larda zengin petrol ve doğalgaz kaynaklarının bulunması ve işlenmeye başlanmasıyla Norveç ekonomisinin güçlenmesidir. Bu ekonomik gücü iyi değerlendiren Norveç, başta eğitim olmak üzere sağlık ve güvenlik gibi sosyal alanlarda önemli yatırımlar yapmış, ekonomisinin büyük bir bölümüne bu

---

¹² Stensvold, “From Monopoly to Pluralism: Norwegian State Religion in the Modern Era”, *Religious Pluralism Conference* (<http://www.kotor-network.info/papers/Kotor2004/Norway.Stensvold.htm>).

¹³ <http://introtyrkisk.cappelendamm.no/c186925/artikkel/vis.html?tid=187050>. (10.10.2014).

alanlara tahsis etmiştir.¹⁴ Bu bağlamda Norveç; eğitim ile ilgili olarak eğitimi tamamen ücretsiz hale getirmiş, 1936 yılında 7 olan zorunlu eğitimi 1969'da 7-16 yaşlarını kapsayacak şekilde 9 yıla çıkarmıştır. 1997 yılında hazırladığı yeni bir eğitim reformu ile okula başlama yaşını 7'den 6'ya indirmiş, zorunlu eğitimi de 9 yıldan 10 yıla (6-16 yaş arasına) çıkarmıştır.¹⁵

Günümüzde Norveç eğitim sisteminin temel yapısı parlamento ve hükümet tarafından belirlenen kanun ve kurallar ile belirlenmiştir. Eğitim ile ilgili en yetkili merci Eğitim ve Araştırma Bakanlığı'dır. Temel eğitimden yükseköğretime, anaokulundan halk eğitimine kadar eğitimi ilgilendiren bütün konular bu bakanlığın sorumluluğuna bırakılmıştır.¹⁶

Bugünkü Norveç eğitim sisteminin en temel amacı, demokrasi, fırsat ve olanak eşitliği ve ekonominin güçlenmesine katkıda bulunacak bireylerin dinî, ahlakî, sanatsal, bedensel bilgi ve beceri düzeylerinin yükseltilmesi, sahip oldukları bu potansiyelleri herkesin iyiliği yolunda kullanabilmesi ve toplumsal gelişmede insanlığa katkıda bulunmasını sağlamaktır.¹⁷

Norveç eğitim sistemine göre her çocuğun eğitim görme hakkı vardır ve ebeveynler bundan sorumludur. Eğitim sistemi, çocuk yuvalarından yüksekokul ve üniversitelere kadar olan tüm eğitim süreçlerini kapsar. Temel eğitim 10 yıl sürer ve herkes için zorunludur. Çocuklar 6 yaşına bastıkları yılın Ağustos ayında okula başlar. Çocukların % 98'i devlet okullarına; %2'si de özel okullara gider. Lise eğitimi zorunlu değildir, ancak zorunlu eğitimlerini tamamlayan çocukların neredeyse tamamı (%95'i) lise eğitimine devam eder. Norveç'te devlet okulları, liseler, yüksekokullar ve üniversiteler ücretsizdir.¹⁸

---

14 <http://introtyrkisk.cappelendamm.no/c186925/artikkel/vis.html?tid=187050>, (10.10.2014).

15 Knapstad, "Norveç Zorunlu Eğitim Reformu ve Uygulamaları", *Demokratik Eğitim Kurultayı*, 505.

16 <http://www.regjeringen.no>, (10.10.2014).

17 Knapstad, "Norveç Zorunlu Eğitim Reformu ve Uygulamaları", *Demokratik Eğitim Kurultayı*, s. 503; Ahmet Duman, "Norveç'te Halk Eğitimi", *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 25 (2), (1992), 296.

18 <http://www.nyinorge.no/no/Ny-i-Norge-velg-sprak/Ny-i-Norge/Barn-og-skole/Skolesystemet/Grunns-kolen>; <http://introtyrkisk.cappelendamm.no/c186918/sammendrag>.

Norveç eğitim sisteminin yapısı genel olarak 1) Okul öncesi eğitim (anaokulu), 2) temel eğitim (ilköğretim), 3) ortaöğretim (lise), 4) yükseköğretim olmak üzere dört temel öğretim düzeyinden oluşmaktadır.

1.1. Okul Öncesi Eğitim: Barnahage

Norveç'teki barnahage (anaokulu)nin tarihi 1800'lü yıllara kadar uzanır. Çocukların çok küçük yaşta eğitilmeleri ile ilgili felsefi alt yapı Robert Owen (1771-1858) ve Friedrich Wilhelm Fröbel (1782-1852) gibi önemli eğitim düşünürleri tarafından atılmıştır. Norveç'te ilk özel barnahage 1800'lerde Trondheim şehrinde açılmıştır. 1940'lardan sonra özel girişimcilerin yanı sıra belediyeler de ihtiyaç gereği çeşitli yerlerde barnahage açmaya başlamışlardır.¹⁹ 1970'lerden sonra barnahagenin sayısında önemli artışlar olmuş, hemen hemen ülkenin her yerinde hizmet vermeye başlamıştır.²⁰

Hem kamu hem de özel sektörler tarafından sağlanan Barnebage eğitiminden yerel belediyeler sorumludur. Barnahage eğitimi Norveç eğitim sisteminin bir parçası olmakla birlikte okul sisteminin dışında tutulmaktadır.²¹ Bu nedenle barnahage zorunlu değildir, ancak paralıdır. Devlet de barnahage kurmak ve işletmek isteyen iştirakçilere maddi teşvik vermektedir. Barnahageye 1-5 yaş arasındaki çocuklar kabul edilir.²² Erkekler ve kızlar barnahagede aynı sınıfta birlikte eğitim görürler. Ayrıca çeşitli faaliyet ve aktivitelere yine erkek ve kızlar birlikte katılırlar. Barnahageelerde eğitim daha çok oyun oynama ve eğlence şeklinde verilir.²³

1.2. Temel Eğitim: Grunnskolen

Norveç eğitim sisteminde temel eğitim (ilköğretim) zorunlu olup, ücretsizdir. Okulun masraflarının %90'nı devlet geri kalan kısmını ise belediyeler karşılamaktadır.²⁴ Temel eğitimde altı yaşını dolduran çocuklar Ağustos ayında okula başlarlar. Her çocuk ilkokula başlamadan önce yerel okula kayıt yaptırmalıdır. Velilere çocuklarının kayıtlarını ne zaman yaptıracaklarına dair bir mektup yollanır, aynı

¹⁹ Balke- Denk, Eva-İngrid (2012), "Barnebage:Historie", Store Norske Leksikon (<http://snl.no>).

²⁰ <http://www.verdensfinestestillingledig.no/nb/barnehagen> (24.09.2014).

²¹ Balke-Denk, "Barnebage:Historie", Store Norske Leksikon (<http://snl.no>); <http://www.nyinorge.no/-/no/Familiegjenforening/Ny-i-Norge/Barn-og-familie/Barnebage-og-skolesystemet>.

²² www.verdensfinestestillingledig.no/barnehagen/15/med-vekst-folgerbarnehagelarerjakt.

²³ www.nyinorge.no/no/familiegjenforening/Ny-i-Norge/Barn-og-familie/Barnebage-og-skole-systemet (27.10.2014).

²⁴ www.norden.org/no/norden-for-deg/barn-og-familie-i-norden/barn-og-familie-i-norge/grunn-skolen-i-norge (27.10.2014).

zamanda yerel gazetelerde de buna ilişkin bir ilan yayınlanır. Çocuğun beş yaşına bastığı yıl, Eylül ayı içerisinde ebeveynler okula müracaat eder ve bir kayıt formu doldururlar. Üç aydan fazla süre Norveç'te kalacak olan çocuklar ülkeye geldikten kısa bir süre sonra okula başlamak zorundadırlar.²⁵

Okullara ulaşım noktasında belli mesafede oturan öğrenciler için servis imkanı da ücretsiz sunulur.²⁶

Temel eğitim 7 (4+3) + 3 şeklinde iki ana kademedен oluşmakta ve toplam 10 yıl sürmektedir. Temel eğitimin birinci kademesi ilk yedi yılı yani 6 ile 13 yaş arasını kapsar ve 1.-7. sınıfları oluşturur. Bu döneme ilkokul (Barneskole) denir. Bu da kendi içinde iki aşamadan oluşur. Birinci aşama 4 yıl olup, 6-10 yaş arasını yani 1.- 4. sınıfları; ikinci aşama ise 3 yıl olup, 10 – 13 yaş arasını yani 5. – 7. sınıfları kapsar. 10 yıllık temel eğitimin son üç yılını ise ikinci kademe oluşturur. Bu eğitim dönemi ise 13-16 yaş arasını yani 8-10. sınıfları kapsar ve bu döneme ortaokul (Ungdomskole) denir.²⁷

Norveç Eğitim Bakanlığı'na göre, 10 yıllık temel eğitimin hedefi, "herkes için bir okul ve bireyin becerilerine uygun özel eğitim" ilkesinden hareketle katılımcı bir toplum yetiştirmektir. Bu çerçevede bütün öğrencilere, özel sorunları ya da özel yeteneği olanlar da dahil olmak üzere kendilerini keşfetme, büyüme ve gelişmelerine yardımcı olacak olanaklar verilir.²⁸ Bu uygulamayla öğrencilerin hem bilgi, beceri ve düşünce tarzlarının hem de hayal güçlerinin ve eleştirel düşünebilme yetilerinin geliştirilmesi hedeflenmektedir.²⁹ Temel eğitimin bir diğer hedefi de, okul ile aile işbirliği içinde öğrencilere Hıristiyanlık ve ahlak eğitimi verilip, kabiliyetlerini hem ruh hem de bedensel açıdan geliştirmek, düşünce ve vicdan hürriyetini arttırmak, genel bilgi verip toplumda ve aile içinde kendinden emin kişiler olarak yetişmelerini sağlamaktır.

---

²⁵ www.ung.no; www.bip.no; www.nokut.no; www.nyinorge.no/no/Ny-i-Norge-velg-sprak/Ny-i-Norge/Barn-og-skole/Skolesystemet/Grunnskolen.

²⁶ www.norden.org/no/norden-for-deg/barn-og-familie-i-norden/barn-og-familie-i-norge/grunn-skolen-i-norge; <http://www.nyinorge.no/Familiegjenforening/Barn-og-familie/Barnehage-og-skole-systemet/Skole-skyss>.

²⁷ www.norden.org/no/norden-for-deg/barn-og-familie-i-norden/barn-og-familie-i-norge/grunn-skolen-i-norge; www.nyinorge.no/Familiegjenforening/Ny-i-Norge/Barn-og-familie/Barnehage-og-skolesystemet/Grunn-skolen.

²⁸ Knapstad, "Norveç Zorunlu Eğitim Reformu ve Uygulamaları", *Demokratik Eğitim Kurultayı*, 505.

²⁹ <http://introtyrkisk.cappelendamm.no/c186918/sammendrag/vis.html?tid=187201>.

İlköğretimin 1. kademesini oluşturan 1. – 4. sınıflarda (ilkokul birinci aşamada) verilen öğretim hem anaokulu hem de okuldaki uygulamaların bir bileşimi şeklindedir. Öğretimin amacı, çocukların merak etmesini sağlamaktır ve oyunlar yoluyla, öğrenciler meraklı olmaya ve araştırma yapmaya yönlendirmektir. Öğretim, daha çok değişik konulara ayrılarak verilir. 4. yılda, öğretim çeşitli dersler etrafında daha düzenli bir hal alır.³⁰ 5. – 7. sınıflarda (ilkokul ikinci aşamada) ise ders konuları daha açık şekilde tanımlanır. Öğretimin amacı öğrencilerin bilgi, beceri ve düşünce tarzlarını geliştirmektir. Bu aşamada öğrencilerin hayal güçlerinin ve eleştirel düşünme yetilerinin geliştirilmesi amaçlanır. Öğrencilerin çeşitli şekillerde problem çözme çalışmaları yapmaları gerekir.

İlköğretimin 2. Kademesini oluşturan 8. - 10. sınıflarlarda (Ortaokulda) akademik öğrenim daha ön plana çıkar ve öğrencilerin daha akademik çalışması beklenir. Öğrencilerin bağımsız olmaya ve konsantre olarak birlikte çalışmaya yönlendirilmeleri amaçlanır.³¹ Bu sayede öğrenciler planlama ve değerlendirme sorumluluğuna orta olacaktır. Ayrıca daha ayrıntılı eğitim ve konular arasındaki bütünlük, uygulama çalışmalarıyla birlikte, çocukların değişik yaklaşımların analitik ve eleştirel yöntemlerini uygulamalarına olanak sağlayacaktır.³²

Çocuklar her konudaki derslere girmelidir. Ebeveynlerin isteği doğrultusunda çocuklar Hıristiyan Bilgisi, Din ve Ahlak Eğitimi müfredatının bir kısmından muaf tutulabilirler. Birinci ve ikinci yıllarında çocuklar okula normalde 4-5 saat giderler. İleriki yaşlardaki çocuklar için bu süre daha fazladır.

Okuldaki ilk yıllarından itibaren çocuklara ev ödevi verilir. Ebeveynler çocuklarının ödevlerini yapmalarından ve ödevlerinde onlara yardım etmekten sorumludur. İlk ve ortaokulun ilk sınıflarındaki çocukların ev ödevlerine not verilmez ancak öğretmenler ebeveynlere çocuklarının okuldaki durumları hakkında geribildirimde bulunurlar. Erkekler ve kızlar aynı sınıflarda derse girerler ve tüm konuları beraber öğrenirler. Okulun ilk yıllarında çocukların birçoğu haftada bir gün sınıf dışında eğitim alırlar. Buna açık hava dersi denir. Norveç'te hava yılın büyük kısmında çok soğuk, yağmurlu, buzlu ve karlıdır. Bu yüzden çocukların sıcak tutacak

---

³⁰ Knapstad, "Norveç Zorunlu Eğitim Reformu ve Uygulamaları", *Demokratik Eğitim Kurultayı*, 504.

³¹ <http://introtyrkisk.cappelendamm.no/c186919/artikkel/vis.html?tid=187152>.

³² Knapstad, "Norveç Zorunlu Eğitim Reformu ve Uygulamaları", *Demokratik Eğitim Kurultayı*, 505.

giysilere, botlara ve yağmurluklara sahip olmaları önemlidir. Ayrıca islanmaları durumunda değiştirmeleri için yedek kıyafet de bulundurulmalıdır.³³

Temel eğitimde en çok ders saati Norveç dili ile matematik dersine ayrılmıştır. Bu iki dersin dışında ilk ve ortaokul eğitiminde öğrencilerin gördüğü zorunlu dersler şunlardır: Din Bilgisi-Yaşam Felsefesi ve Etik, Sosyal Bilgiler, Resim ve El Sanatları, Doğa Bilgisi, İngilizce, Müzik, Gıda ve Sağlık, Ev Ekonomisi ve Beden Eğitimi'dir. Bunların dışında zorunlu seçmeli dersler de vardır. Bunlar ikinci ve üçüncü yabancı diller (Fransızca veya Almanca), seçmeli konular, ilave dil dersi (İngilizce, Norveç dili, Sami dili veya İşaret dili) ve uygulamalı proje çalışması (Proje planlaması, sınıf içi faaliyetler ve serbest faaliyetler)dir.³⁴

Norveç eğitim sisteminde okul aile işbirliğine büyük önem verilir. Veliler ve öğretmenler, çocukları yetiştirmek için beraber çalışırlar. Yılda en az iki kez veli toplantısı yapılarak velilerle öğretmenlerin görüşmeleri sağlanır. Toplantıda her çocuğun velisine öğretmen tarafından çocuğun okuldaki gelişimi ile ilgili bilgiler verilir. Ayrıca velilerin okul ile ilgili beklentilerine dair görüşleri de alınır. Veli toplantısının dışında veliler istedikleri zaman öğretmenlerle görüşme talebinde bulunabilirler.³⁵

İlkokula veya ortaokulun ilk sınıflarına giden farklı etnik kökenli çocuklar normal müfredata ek olarak Norveççe dersleri alabilirler. Eğitim dili Norveççe olduğu için öğrenciler Norveççe anlama, konuşma, okuma ve yazmayı öğrenmek zorundadır. Çünkü okul derslerinde başarılı olabilmeleri Norveççeyi bilmelerine bağlıdır. Bazı okullarda Norveççe konuşamayan çocuklar için özel sınıflar oluşturulmuştur. Öğrenciler bu sınıflara altı aydan iki yıla kadar bir süre ile katılabilirler. Burada sadece Norveççe öğretilmektedir. Öğretmenler öğrencilerin normal müfredatı takip edebilecek kadar Norveççe bilgisine sahip olduklarına inandığında, öğrencileri yaşlarına uygun olan sınıflara yerleştirirler.

Veliler, öğretmenlerinin rehberliği eşliğinde etnik kökenli çocuklarının Norveççeyi ana dil olarak mı yoksa ikinci dil olarak mı kullanacaklarına karar verirler. Verilen karar doğrultusunda öğrenciler sınıflara yerleştirdiler. Öğrenci okul kariyer sırasında Norveççenin ikinci dil olduğu sınıflardan normal Norveç sınıflarına

---

³³ <http://www.ung.no/utdanning> (24.10.2014).

³⁴ Ministry of Education and Research (2007), *Education in Norway Norwegian*, s. 10-11; www.regjeringen.no/upload/Vedlegg/Veiledninger%20og%20brosjyrer/Education_in_Norway_f-4133e.pdf.

³⁵ www.nyinorge.no/Ny-i-Norge-velg-sprak / [Ny-i-Norge/Barn-og-skole](http://www.nyinorge.no/Ny-i-Norge/Barn-og-skole) / [Skolesystemet](http://www.nyinorge.no/Skolesystemet) / [Samar beid-skole-hjem](http://www.nyinorge.no/Samar-beid-skole-hjem) (24.10.2014).

geçebilirler. Ana dilde eğitim çocukların okumayı ve yazmayı öğrendiği ilkokulda en büyük öneme sahiptir. Ancak gerek duyulduğunda ana dilde eğitimin süresi uzatılabilir. Bu durumda öğrenci, aynı sınıfta hem anlatılacak konunun öğretmeniyle hem de ana dilde eğitim veren öğretmeniyle derse birlikte girer ve anlatılan konu kendi diline tercüme edilir. Norveççe konuşma, okuma ve yazmada zorluk çeken öğrenciler ortaokulun ilk sınıflarında da ana dilde eğitim alabilirler. Ana dilde eğitim normal bir okul gününün ardından ek olarak yapılabilir ve öğrencinin normalde gittiği okuldan başka bir okulda da yapılabilir.³⁶

1.3. Ortaöğretim: Videregående Skole

Norveç eğitimin sisteminin üçüncü aşamasını ortaöğretim (lise) oluşturur. İlköğretimi veya dengi olan 10 yıllık bir eğitimi başarıyla tamamlayan gençler ortaöğretimde okumaya hak kazanırlar. Ortaöğretimi de başarıyla tamamlayan öğrenciler yükseköğretime başvurabilme hakkına sahip olurlar. Bir diğer ifadeyle üniversiteye girmek isteyen gençler ortaöğretimi tamamlamak zorundadırlar. Ortaöğretim 3 (11-13. sınıflar) yıl olup, 16-18 yaş grubunu kapsar. Mesleki eğitim veren okullarda ise bu sürenin ilk senesinde temel eğitim, son iki senesinde de mesleki eğitim verilmektedir. Ortaöğretim de tıpkı temel eğitim gibi ücretsizdir ancak öğrenciler gerekli araç ve gereçleri kendileri karşılamak zorundadır.³⁷

10 yıllık zorunlu eğitimi ya da kendi ülkelerinde bir eş değerini tamamlayan 16-18 yaşlarındaki sığınmacılar bir liseye kayıt yaptırabilme hakkına sahiptirler. Bazı öğrenciler lisede ek dil eğitimine ihtiyaç duyabilirler. Bazı okullar bu nedenle öğrencilerin iki yıl boyunca Norveççe ve İngilizce ilave eğitim alabilecekleri bir temel kurs da açabilirler. Bu kurs aynı zamanda öğrencilere başka konular üzerine çalışmaları için ek zaman da sağlar.³⁸

Ortaöğretiminin amacı bilgi ve becerilerin geliştirilmesi, etik değerler ve davranışlar, sosyal rekabet, iletişim becerileri, girişimcilik becerileri gibi niteliklerin kazandırılması, uluslararası ilişkiler, çevre bilinci ve bilgisayar teknolojisini kapsamaktadır. Öğrenciler yükseköğretimde devam etmek istedikleri bölümlere göre tercih yaparak lisede devam etmek üzere Fen, Dil ve Sosyal Bilim bölümlerinden birini seçip orta öğretimlerini bu bölümlerden birinde tamamlarlar. 1988 yılından beri orta öğretim programlarının 2/3'ü genel (zorunlu) konulardan, 1/3'ü özel (seçmeli)

³⁶ www.ung.no; www.bip.no; www.nokut.no; www.vox.no (24.09.2014).

³⁷ <http://www.nyinorge.no/no/Ny-i-Norge-velg-sprak/Ny-i-Norge/Barn-og-skole/Skolesystemet/Videregaa-ende-skole>; <http://www.regjeringen.no/nb/dep/kd/tema/grunnopplaring..html? id>.

³⁸ www.ung.no; www.bip.no; www.nokut.no; www.vox.no ((24.09.2014).

konulardan oluşur. Genel konular Norveççe, Sosyal Bilimler, Tarih, Coğrafya, İngilizce, Din Bilgisi, Beden Eğitimi, Matematik, Fen ve ikinci bir yabancı dil olarak Almanca veya Fransızca yı kapar. Özel (seçmeli) konuları ise Matematik, Fizik, Kimya, Biyoloji, Ekonomi, Hukuk, Sosyal Bilimler, Yabancı diller oluşturur. Yükseköğretimde geçişte öğrencinin aldığı dersler göz önünde bulundurulur, bunun için öğrencinin uzmanlaşmak istediği ya da devam etmek istediği yükseköğretimin tütüne göre dersler alması sağlanır. Örneğin, Tıp ya da mühendislik alanında yüksek öğrenim görece k olanların hem matematik hem de fen derslerini almaları zorunludur.³⁹

1.4. Yükseköğretim: Hoyere-Utdanning

Norveç eğitimin sisteminin dördüncü aşamasını yükseköğretim (Üniversite) oluşturur. Ortaöğretimi başarıyla tamamlayanlar yükseköğretim görmeye hak kazanırlar. Avrupa'nın en zengin ülkelerinden biri olan Norveç, yükseköğretimde kaliteli eğitim verebilmek için yeterli maddi ve fiziki koşullara sahip bulunmaktadır.⁴⁰

Norveç yükseköğretimi denetlemeden ve eğitim düzeyinin kalitesini geliştirmeden sorumlu olan en üst devlet kuruluşu "Nasjonal Organ For Kvalitet i Utdanningen (NOKUT)"tur. Eğitimde gelişim ve denklığı sağlamak ve gerekli kursları temin etmek temel görevleri arasında yer alır.⁴¹

Norveç'te yükseköğretimi bir kısmı devlete (kamu) bir kısmı özel sektöre ait üniversite, yüksek okul ve özel kolejler gibi yükseköğretim kurumları oluşturur. Devlet üniversitelerinde verilen eğitim ücretsizdir. Ancak bazı bölümlerde belli oranlarda ücret alınabilmektedir. Üniversite lisans eğitimi üç yıldır. Eğitim dili lisans düzeyinde ağırlıklı olarak Norveççedir. Ancak Yüksek Lisans ve Doktora düzeylerinde Norveççenin yanı sıra İngilizce eğitim de verilmektedir.⁴² Üniversitelerde 2 dönem sömestri vardır. Birinci sömestr Ağustos ortası ile Kasım sonu; İkinci sömestr ise Ocak ortası ile Mayıs sonudur. Ayrıca yaz okulları da vardır.

Bir öğrencinin üniversite veya yüksek okula kabul edilebilmesi için liselerden asgari koşulları yerine getirmesi gerekir. Kişinin üniversitenin hangi bölümlerinde

---

³⁹ Duman, "Norveç'te Halk Eğitimi", *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 25 (2), 297.

⁴⁰ <http://www.norden.org/no/norden-for-deg/utdanning-i-norden/utdanning-i-norge/hoeyere-utdanning-i-norge>; <http://www.nyinorge.no/no/Familiejenforening/Norsk-opplaring-og-utdan-ning/Hoyere-utdan-ning> 1 (24.09.2014).

⁴¹ <http://www.nokut.no> (24.09.2014).

⁴² <http://www.studyinnorway.no/education-system> (24.09.2014).

okuyabileceği lisede aldığı notlara bağlıdır.⁴³ Bu nedenle üniversiteye giriş genel ve teknik lise mezunları için (bir kaç teknik okul hariç) sınavsızdır. Öğrenciler ortaöğretimde (lisede) aldıkları diplomalara göre istedikleri fakülte veya yüksek okula girebilirler.⁴⁴ Bir diğer ifadeyle gençlerin yükseköğretime geçiş yapabilmeleri 3 yıllık genel veya mesleki ortaöğretimini başarıyla tamamlamalarına bağlıdır.

2003 yılında Norveç'te 2003 yılında Yüksek Öğretim sisteminde Avrupa Yükseköğretim Bologna süreci çerçevesinde "Quality Reform" diye bilinen bir reform uygulamaya konularak birtakım değişiklikler yapılmıştır.⁴⁵ Bologna süreci çizgisinde bir derecelendirme yapısı, not sistemi ve kalite güvence sistemi getirilmiştir. Buna göre 2003 yılından itibaren yükseköğretimdeki derecelendirme 3+2+3 şeklini yani üç yıllık lisans, iki yıllık Yüksek Lisan ve üç yıllık doktora eğitimini kapsamaktadır. Derslerin kredi ve derecelendirilmesi ise AKTS (Avrupa Kredi Transfer Sistemi) standardına göre belirlenmiştir. Lisan ve Lisansüstü sınavlarda en düşük not F, en yüksek not A ve derslerden minimum geçme notu da E olarak kabul edilmiştir.⁴⁶

Bugün Norveç'te devlet mülkiyeti altında 8 üniversite, 9 özel üniversite, 22 kolej, 2 güzel sanatlar meslek yüksek okulu vardır.⁴⁷ Bunların yanı sıra özel yükseköğretim kurumları da bulunmaktadır. Hem devlet hem de özel üniversite ve kolejler ortak bir yasa ile yönetilmektedir.⁴⁸

Kolejler üniversiteye nazaran daha ziyade öğretmenlik, hemşirelik, sosyal işler, gazetecilik gibi özel mesleklere yönelik eğitim vermektedir. Yine bu bağlamda bazı kolejlerde lisans ve yüksek lisans ve doktora düzeyinde eğitim de verilmektedir.⁴⁹ Kolejler daha küçük sınıflara ve az öğrencilere sahiptirler. Ders saatleri daha fazladır. Kolejlerin asıl hedefi ara insan gücü oluşturmaktır. Bu nedenle kolejlerde akademik araştırmaya daha az yer verilir. Üniversitelerin ise daha büyük öğrenci grupları vardır.

---

43 <http://introtyrkisk.cappelendamm.no/c186918/sammendrag/vis.html?tid=187201>.

44 Duman, "Norveç'te Halk Eğitimi", *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 25 (2), 298.

45 Norwegian Ministry of Education and Research, *Country Report Norway*, 16, 20-21.

46 Norwegian Ministry of Education and Research, *Education in Norway*, 16; [www.regjeringen.no / upload / Vedlegg / Veiledninger-brosjyrer / Education_inNorway](http://www.regjeringen.no/upload/Vedlegg/Veiledninger-brosjyrer/Education_inNorway); www.studyinnorway.no (24.09.2014).

47 www.regjeringen.no/nb/dep/tema/hoyere_utdanning; [www.studyinnorway.no/ Education-sys-tem/Norwegian](http://www.studyinnorway.no/Education-sys-tem/Norwegian) (24.09.2014).

48 [www.norden.org / no / norden – for-deg / utdanning-i-norden/utdanning-i-norge/hoyere-utdan-ning-i-norge](http://www.norden.org/no/norden-for-deg/utdanning-i-norden/utdanning-i-norge/hoyere-utdan-ning-i-norge) (24.09.2014).

49 <http://iskandinav-ulkeleri.blogspot.com.tr/2008/04/norve-eitim-sistemi-norve-niversite.html>.

Verilen eğitimler daha fazla bağımsız ve genelde akademik araştırmaya yöneliktir.⁵⁰ Ayrıca üniversitelerde lisans, yüksek lisans ve doktora programı çerçevesinde iş hayatında, spor, ziraat, mimarlık, müzik ve veterinerlik gibi birçok alanda eğitimler sunulmaktadır.

Devlete ait olan 8 üniversiteyi Oslo'da Oslo Üniversitesi (Universitetet i Oslo), Bergen'de Bergen Üniversitesi (Universitetet i Bergen), Trondheim'de Norveç Bilim ve Teknoloji Üniversitesi (Norges Teknisk-Naturvitenskapelige Universitet), Tromsø'de Norveç Arktik (Kuzey Kutup) Üniversitesi (Norges arktiske universitet), Stavanger'de Stavanger Üniversitesi (Universitetet i Stavanger), Oslo'da Norveç Yaşam Bilimleri Üniversitesi (Norges Miljø- Og Biovitenskapelige Universitet, Kristiansand'da Agder Üniversitesi (Universitet i Agder) ve Bodø'da Nordland Üniversitesi (Universitetet i Nordland) oluşturmaktadır.⁵¹ Bunlar arasında en eski, en büyük ve en köklü olanı 1811 yılında kurulan Oslo Üniversitesi'dir. Bu nedenle Norveç'in ilk üniversitesi olma özelliğine sahiptir. Oslo, Bergen ve Tromsø Üniversiteleri ile Norveç Bilim ve Teknoloji Üniversitesi yükseköğretim ve araştırma alanındaki sorumluluklarının yanı sıra müzelerden de sorumlu kuruluşlardır.⁵²

Bu üniversitelere ilave olarak, ülkede üniversite düzeyinde dokuz uzmanlık kuruluşu da bulunmaktadır. Bunlar arasında en önemli olanları Norveç Ekonomi ve İşletme Okulu (Bergen), Norveç Müzik Akademisi, Norveç Spor Bilimleri Okulu, Norveç Veterinerlik Bilimi Okulu, Mimarlık ve Tasarım Okulu ile Norveç Teoloji Okulu (Oslo)dur.⁵³ Ayrıca devlete ait veya özel nitelikli sayıları yirminin üzerinde olan üniversite kolejleri de bulunmaktadır. Bu kolejler yükseköğretime erişimin yaygınlaştırılmasında önemli rol oynamaktadırlar. Bu kuruluşlar, genel olarak 3 yıllık mühendislik, hemşirelik, sosyal danışmanlık gibi mesleki lisans programlarında eğitim vermektedirler. Buralarda üç yıllık programlar yanında bir yıldan beş yıla kadar uzayan öğretmenlik eğitimi ve işletme gibi çeşitli alanlarda da mesleki eğitim almak mümkündür. Oslo ve Bergen'de bulunan devlete ait iki Ulusal Sanat Enstitüsü ise, görsel sanat ve tasarım alanında çok çeşitli kurslar vermektedir. Oslo'daki Ulusal Sanat

---

⁵⁰ [www.norden.org / no / norden – for-deg/utdanning-i-norden/utdanning-i-norge/hoeyere-utdan-ning-i-nor-ge](http://www.norden.org/no/norden-for-deg/utdanning-i-norden/utdanning-i-norge/hoeyere-utdan-ning-i-nor-ge).

⁵¹ <http://www.uin.no>.

⁵² <http://www.kadder.org.tr/Kadder/egitim/Norve%C3%A7>.

⁵³ <http://www.kadder.org.tr/Kadder/egitim/Norve%C3%A7>.

Enstitüsü bünyesinde ayrıca tiyatro, opera ve bale gibi dramatik sanat dallarında programlar da bulunmaktadır.⁵⁴

Norveç'te eğitim ücretsiz olmasına karşın, öğrenciler kitap, defter, kalem vs. gibi eğitim masrafları ile barınma, yiyecek ve giyecek masraflarını kendileri karşılamak zorundadır. Bu nedenle çoğu öğrenci bunları karşılamak için paraya ihtiyaç duymakta ve part time işlerde çalışmak zorunda kalmaktadırlar. Bu nedenle hükümet tarafından öğrencilere yardım etmek ve kendilerine kredi ve burs sağlamak üzere 1947 yılında Devlet Eğitim Kredi Fonu oluşturulmuştur. Bu fonun merkezi Oslo'dadır, ancak Stavanger, Bergen, Ørsta, Trondheim ve Tromsø'da da bölge ofisleri vardır.⁵⁵ Burs almaya hak kazananlara anne babaları ya da şahsi yıllık kazançları üzerinden aylık ihtiyaçları kadar burs ve ödeyebileceği kapasite dikkate alınarak ek kredi de sağlanmaktadır. Burs kazanan öğrenci eğitimine devamda başarı sağlayamadığı takdirde aldığı bursun yarısı krediye çevrilmektedir. Öğrenciler bu şekilde borçlanmamak adına derslerine devam ve çalışma konusunda teşvik edilmektedir.

2. Yaygın Eğitim

Norveç'te temel eğitim ve yükseköğretim dışında yetişkinlere yönelik halk eğitim kurumları da vardır. Bu eğitim giderlerinin tamamı devlet tarafından karşılanmaktadır. Yetişkinlere yönelik olan eğitim 1976 tarihli Yetişkin Eğitimi Kanunu (Voksenopplæringsloven), 1984 Halk Yüksek Okulu (Folkehøgskolen) Kanunu ile 1998'de çıkartılan Eğitim Kanunu çerçevesinde yürütülmektedir.⁵⁶ Norveç'te ilk halk yüksekokulu 1884 yılında kurulmuştur. Bugün ülke genelinde yaklaşık 77 halk yüksekokulları vardır. Halk yüksekokulları daha çok meslek eğitimine yönelik olmak üzere çeşitli alanlarda kurslar düzenlemektedir. Kursların çoğunluğu normalde 9 ay sürer. Bunun dışında 94 günlük kurslar da düzenlenmektedir.⁵⁷

Yetişkin Eğitimi Kanunu hükümlerine göre devlet tarafından yetişkin eğitime mali destek sağlanır. Mali desteğin hangi merci tarafından sağlanacağı, verilen eğitimin türüne ve düzeyine göre belirlenir. Yetişkinler için ilköğretim maliyetleri

---

⁵⁴ www.regjeringen.no/upload/KD/Vedlegg/Veiledninger%20og%20-brosjyrer/EducationinNor-way4133e.pdf (24.09.2014).

⁵⁵ <http://introtyrkisk.cappelendamm.no/c186918/sammendrag/vis.html?tid=187201>.

⁵⁶ <http://euroguidance.iskur.gov.tr/Portals/1/Kaynaklar/ulkeornekleri/norvec.pdf>.

⁵⁷ <http://www.regjeringen.no/nb/dep/kd/tema/grunnopplaring/folkehogskoler.html?id=587387>.

belediye ve il eğitim mercileri tarafından karşılanmaktadır. Orta öğretimde ise katılımcılar ders kitaplarını kendileri temin ederler.⁵⁸

2.1. Yetişkinler İçin Temel Eğitim: İlkokul ve Ortaokul Eğitimi

Yetişkinler daha önce ilk ve ortaokul eğitimlerini tamamlamadıkları takdirde ilk ve ortaokul eğitimi alma hakkına sahiptir. Bu eğitim ücretsizdir, ancak öğrenciler kitaplarını ve diğer eğitim materyallerinin masraflarını kendileri ödemek zorundadır. Yetişkinlere yönelik ilk ve ortaokul eğitimi Norveççe, İngilizce ve Matematik derslerini kapsar. Buna ek olarak, yetişkin öğrenciler Sosyal bilgiler, Doğa bilgisi, Din Kültürü ve Yaşam Felsefesi ve Etik derslerinden iki ders seçmek zorundadırlar.⁵⁹

2.2. Yetişkinler İçin Ortaöğretim: Lise Eğitimi

Norveç eğitim politikasının yetişkinlere yönelik temel ilkesi, öğrenmenin yaşam boyu sürmesi gerektiği ilkesinden hareketle yetişkinlere eğitim fırsatının sağlanmasıdır. Eğitim politikasında ülke içinde nerede yaşıyor olurlarsa olsunlar bütün yetişkinlerin eğitim düzeyinin yükseltilmesi amaçlanmaktadır. Çekirdek müfredat ilköğretimi ve orta öğretim olduğu kadar yetişkin eğitimi de kapsamaktadır.⁶⁰ Yetişkinler lise eğitimi alma hakkına Ağustos 2000 yılında kavuşmuştur. Ancak bu hak 1978 yılından önce doğanlar için geçerlidir.

Lise eğitimi alma hakkına sahip olan yetişkinlerin resmi olmayan beceri niteliklerini incelettirme ve değerlendirtme hakları vardır. Bu kişilere, resmi olmayan beceri niteliklerine bağlı olarak okul yerleri sunulur. Beceri nitelikleri, maaşlı ya da maaşsız çalışmalar, kurs, okul eğitimi, boş zaman etkinlikleri ve gönüllü çalışmalar yoluyla edinilen tüm bilgilerden oluşabilir. Eğitim, zaman, yer, süre ve tempo yönünden esnek olmalıdır. Ayrıca, yetişkinlerin eğitimi iş, aile hayatı ve benzeriyle birleştirmesine imkan tanıyacak şekilde organize edilmelidir. Resmi olmayan beceri nitelikleri, kişilere yoğunlaştırılmış veya kişiye uygun eğitim hakkını vermelidir. Bu eğitim ücretsiz sağlanır, ancak öğrenciler kitaplarını ve diğer eğitim materyallerin masraflarını ödemek zorundadırlar.⁶¹

Norveç'te verilen eğitimin ve kuruluşun türüne göre 7 çeşit yetişkin eğitimi verilir. Yetişkinler için genel olarak; Eğitim ve Araştırma Dernekleri, İşçi Sendikalarının işçi ücretlerinden yıllık % 2,5 kesinti ile kurduğu ve işveren ile devletin de aynı oranda

---

58 <http://euroguidance.iskur.gov.tr/Portals/1/Kaynaklar/ulkeornekleri/norvec.pdf>.

59 <http://introtyrkisk.cappelendamm.no/c186918/sammendrag/vis.html?tid=187201>.

60 <http://euroguidance.iskur.gov.tr/Portals/1/Kaynaklar/ulkeornekleri/norvec.pdf>.

61 <http://introtyrkisk.cappelendamm.no/c186918/sammendrag/vis.html?tid=187201>.

katkısı ile oluşturulan İşçileri Bilgilendirme Fonu, Meslek Kursları (AOF), Halk Yüksek Okulları, Uzaktan Öğretim, Norveççe Dil Kursları (Göçmenler için), İş Piyasası Kursları, İlköğretim Düzeyi Eğitimi, Lise Düzeyi Eğitimi şeklinde farklı eğitim olanakları sunulmaktadır.⁶²

Eğitim ve Araştırma Dernekleri (Study Associations): Bu kuruluşlarda yetişkinlere bir dizi kapsamlı program ve çalışma grubu faaliyetleri verilir. Kursların içeriğini ulusal müfredat ve sınav sistemlerinden bağımsız şekilde kendileri belirlemektedir. Boş zaman faaliyetlerinden akademik konulara ve iş eğitimine kadar program uygulanmaktadır.

Halk Yüksek Okulları: Genel eğitim veren dini kuruluşlara ait okullardır. Bu okullarda gençler ve yetişkinler için farklı sürelerde genel eğitim verilmektedir. Ancak eğitim sonunda resmi bir belge verilmez. Bu okullar dini kuruluşlara, bağımsız vakıflara veya il kuruluşlarına ait olup onlar tarafından yönetilen yatılı okullardır.

Uzaktan Öğretim: Uzaktan öğretim de oldukça yaygındır. Kurslar, boş zaman faaliyetlerinden yüksekokul veya üniversite düzeyi ve diplomaya kadar birçok alanı kapsamaktadır. Yetişkin Öğretimi Kanunu kapsamındaki uzaktan öğretim kurslarının çoğu çalışmaya yönelik nitelikler kazandıran kurslardır. Kursların yarısından çoğu sosyal ve sağlık bakımı, idare, ekonomi ve teknik konuları kapsamaktadır.

Norveççe Dil Kursları: Göçmenlere dil becerileri kazandırılmasına yönelik 3000 saatlik kurslardır.

İş Piyasası Kursları: Bu kurslar işsiz olanları işe hazırlayan ve onları ileri eğitime katılmaya teşvik eden kurslardır. Bu kurslarda kursiyerlere gerekli mesleki beceriler ve nitelikler kazandırılmaya çalışılır. Kursların çoğu lise düzeyinde konuları kapsar. Dersler liselere bağlı merkezlerde, sanayi ve iş piyasasında yapılmaktadır.

İlköğretim Düzeyi Eğitimi: Ağustos 2002'den itibaren yetişkinlere ilköğretim düzeyinde eğitim alma hakkı tanınmıştır. Bu düzeydeki eğitim, belediyeler tarafından düzenlenmektedir. Dersler ilköğretim okullarında ve belediyelere ait yetişkin eğitimi merkezlerinde yapılır.

Lise Düzeyi Eğitimi: Ağustos 2002'den itibaren 1978 tarihinden önce doğmuş olup lise eğitimi almamış olanlara da liseye devam hakkı tanınmıştır. Bu eğitim, liselerde, il yetişkin eğitimi merkezlerinde ve Devlet Yetişkin Eğitimi Merkezi'nde

---

⁶² <http://euroguidance.iskur.gov.tr/Portals/1/Kaynaklar/ulkeornekleri/norvec.pdf>.

verilmektedir. Mesleki kurslara devam etmek isteyen yetişkinler için 21 yaşın üzerinde olması gereklidir.⁶³

3. Norveç Eğitim Sisteminde Din Eğitimi

Norveç eğitim sisteminin genel amaçları arasında dikkat çekilen en önemli hususlardan biri, çocukların dinî bilgi düzeylerinin yükseltilerek ahlaklı bir birey olmalarını sağlamaktır.⁶⁴ Ayrıca hazırlanan yeni eğitim müfredatında din ve inançların toplumun şekillenmesinde önemli rol oynadığı ifade edilmiş, bilhassa bireyin kendi hayatını anlamlandırmasında, içinde bulunduğu topluma uyum sağlamasında, farklı kültür ve medeniyetlere bakışında dini inancın etkin rol oynadığına dikkat çekilmiştir. Bu nedenle Din dersi, diğer dersler gibi bütün öğrencilerin katılacağı okul derslerinden biri olarak kabul edilmiştir.⁶⁵ Bir diğer ifadeyle temel eğitim düzeyinde (ilk ve ortaokul) “Hıristiyanlık Bilgisi, Din Kültürü ve Ahlak Eğitimi” dersi diğer dersler gibi zorunlu hale getirilmiştir.⁶⁶

Norveç eğitim sisteminde tarihi süreç içerisinde din dersinin ismi, müfredatı ve zorunlu olup olmaması gibi hususlarda birçok kez köklü değişiklikler ve reformlar yapılmıştır.

Norveç, 1700 yılına kadar profesyonel anlamda din eğitimi verebilecek bir alt yapıya sahip olmadığı için din eğitimi Danimarkalı din adamları tarafından verilmiştir. Bir diğer deyişle Norveç’te din eğitimi veren bir üniversite bulunmadığı için Norveçli din görevlileri eğitimlerini Danimarka’daki Kopenhag Üniversitesi’nde almışlardır. Bu nedenle ilmihi, ilahi ve dualar ile İncil’in öğretilmesinde Norveççe değil Danca dili kullanılmıştır. Hatta günümüzde bile Norveç’te düzenlenen dini törenlerde Danca’nın bu güçlü etkisi hala devam etmektedir.⁶⁷

1700’lü yıllara gelindiğinde Norveç’te din eğitimi alanında çeşitli çalışmalar başlatılmıştır. Bu çerçevede 1736 yılında din eğitimi yaygınlaştırmak ve halkı

---

⁶³ <http://euroguidance.iskur.gov.tr/Portals/1//ulkeornekleri/norvec.pdf>; <http://introtyrkisk.cappelen-damm.no/artikkel/vis>.

⁶⁴ Duman, “Norveç’te Halk Eğitimi”, AÜEBFD, 25 (2), s. 296; Knapstad, “Norveç Zorunlu Eğitim Reformu ve Uygulamaları”, *Demokratik Eğitim Kurultayı*, 503.

⁶⁵ Norveç Milli Eğitim Bakanlığı resmi web sitesi: <http://www.udir.no/kl06/RLE1-01/Hele/Formaal/>.

⁶⁶ Bununla birlikte Hıristiyan olmayan çocuklar, ebeveynlerin isteği doğrultusunda din dersi müfredatının bir kısmından muaf tutulabilirler. Bk. www.ung.no; www.bip.no; www.nokut.no; www.vox.no (20.12.2013).

⁶⁷ Arne Bugge Amundsen, “Religiø Reform Mellom Makt Og Avmakt”, *Norges Religions Historie*, ed. Arne Bugge Amundsen, (Oslo: Universitetsforlaget, 2005), 169.

dindarlaştırmak için yeni bir kanun çıkartılarak dini eğitimi zorunlu hale getirilmiştir. Buna ek olarak 1739 yılında Norveç vatandaşlarına Hıristiyanlığı öğretmek amacıyla Hıristiyan halk okulları açılmıştır. Açılan bu okullar 1860 yılına kadar din eğitiminde hizmet vermeye devam etmiştir.⁶⁸

1960'lı yıllarda din eğitimi alanında yaşanan en önemli gelişme din özgürlüğünün anayasal bir hak olarak kabul edilmiş (1964'te) olmasıdır. Bununla birlikte bazı hususlarda birtakım sınırlamalar devam etmiştir. Örneğin 1969 yılına kadar din eğitimi veren öğretmenlere Protestan-Lutheran Kilisesine üyelik şartı konmuştur.⁶⁹ Bunun nedeni ise 1814 tarihli Norveç Anayasası'nın 2. maddesinde devletin dini Hıristiyanlık (Evangelik Protestan- Lutheran mezhebi) olarak belirtilmiş olmasıdır. Bu maddenin bir gereği olarak Norveç okullarında din dersi Hıristiyanlık dinine dayalı olarak verilmiş ve din dersine giren öğretmenlere⁷⁰ de Protestan-Lutheran Kilisesine üyelik şartı konmuştur.⁷¹

1960'lı yıllarda yaşanan bir diğer önemli gelişme de Norveç'e göç vasıtasıyla çeşitli din, inanç ve kültürlerin gelmiş olmasıdır. Norveç'e göçmenlerin gelişi bir taraftan Norveç toplumunu çok kültürlü bir yapıya dönüştürmüştür. Bu durum aynı zamanda farklı din, inanç ve kültürler arası çeşitli tartışmaları da beraberinde getirmiştir. Özellikle 1990'lardan itibaren, din ile ilgili tartışmaların bir parçası olarak okul müfredatları (özellikle din dersleri) ve göç konuları üzerinde tartışmalar yaşanmıştır.⁷² Bu tartışmalar neticesinde 1969 yılında Norveç eğitim sisteminde köklü değişikliklere gidilerek temel eğitim dokuz yıla çıkartılmış ve herkes için zorunlu

---

⁶⁸ Kværne-Vogt, *Religionsleksikon*, 273.

⁶⁹ Kværne-Vogt, *Religionsleksikon*, 273.

⁷⁰ Bugün Kral ve meclis üyelerinin yarısı devlet kilisesine üye olmak zorundadır (Kværne - Vogt, *Religionsleksikon*, 273).

⁷¹ Stensvold, "From Monopoly To Pluralism: Norwegian State Religion in the Modern Era", *Religious Pluralism Conference* (www.kotor-network.info/papers/Kotor2004/Norway.Stensvold.htm); Flornes, Kari, (2003). "Çoğulcu Toplamların Okullarında Zorunlu Din Öğretimi", trc. Şehbal M. Gökdağ, *Din Öğretiminde Yeni Yöntem Arayışları Uluslararası Sempozyumu Tebliğler Kitabı*, (Ankara: MEB Yayınları), 143.

⁷² Tarald Rasmussen, "Religion i Norge", *Store Norske Leksikon*, Ed. Petter Henriksen vdğ., Oslo, 2005, XI, 243. İşçi Partisi'nin güçlü ismi Modern Norveç Devleti'nin oluşmasında etkisi azımsanmayacak isim Einar Gerhardsen ve Gro Harlem Bruntland ile diğer ortakları sosyalistlerin iktidarda uzun yıllar (1945-1965/1986-1997/2005-2013) kalmasının neticesi olarak dini konularda toplum ve okullarda da yavaş yavaş bir sekülerleşme görüldüğü söylenebilir.

kılınmıştır.⁷³ Ayrıca din eğitimi veren öğretmenlere Protestan-Lutheran Kilisesine üyelik şartı da kaldırılmıştır.⁷⁴ Buna ek olarak Norveç Kilisesi'ne bağlı olanlar için zorunlu olan "Hıristiyan Eğitimi" dersi dışında 1974 yılında dini olmayan dünya görüşlerini içeren bir din dersi de müfredata konulmuştur.⁷⁵

1990'lı yıllarda, okullarda verilen din eğitiminin yeniden düzenlenme ihtiyacı hissedilmiştir. Bu amaçla devlet yetkilileri ile Müslüman, Budist ve hümanist gibi din ve inanç toplulukları arasında din dersine yönelik yeni müfredat oluşturulması için görüşmeler yapılmıştır. Bu görüşmeler sonucunda 1997 yılında eğitim reformu çıkartılmıştır. Bu reforma dayanılarak din eğitiminde tekrar yeni bir düzenlemeye gidilmiştir. Şöyle ki: 1997'ye kadar okullarda din eğitimi ile ilgili velilere üç seçenek sunuluyordu. Yani seçmeliydi. Buna göre öğrenciler ya Lutheran merkezli Hıristiyan din eğitimi seçecek veya hiçbir inancı tercih etmeyip laik olacak, ya da diğer din ve inançlarla Hıristiyanlık eğitimi birlikte alacaklardı.⁷⁶ İşte bu durum 1997'de değiştirilerek din eğitiminde özellikle dersin ismi ve içeriğinde yeni düzenlemeler yapılmıştır. Buna göre temel eğitim veren ilköğretim ve ortaöğretim okullarında din dersinin ismi Hıristiyanlık Bilgisi, Din Kültürü ve Ahlâk Eğitimi" olarak değiştirilerek tüm öğrenciler için zorunlu hâle getirilmiş, ders saatleri arttırılmış, derse giren öğretmenlerin bir misyoner gibi çalışması ve misyonerlik faaliyetlerini yürütmesi de yasaklanmıştır.

Bunların dışında ayrıca din dersi müfredatının içeriğinde de değişikliğe gidilmiştir. Bu yeni uygulamaya göre müfredatın % 60'ı Hıristiyanlığa, % 30'u İslam, Yahudilik, Hinduizm ve Budizm gibi diğer dinlere, geri kalan % 10'u ise hümanizm ve ahlak eğitimine ayrılmıştır.⁷⁷ Dolayısıyla bu yeni düzenleme ile Hıristiyanlığın yanı sıra Yahudilik, İslam, Budizm, Hinduizm ve Hümanizm gibi diğer din ve inançlara da geniş yer verilmiştir. Yeni oluşturulan bu müfredat sayesinde ilk kez bütün öğrenciler hem Hıristiyanlık, İslam ve diğer dünya dinlerini hem de felsefi ve Hümanist laik yaklaşımlar hakkında da bilgi alacaklardı. Böylece tüm öğrenciler hem diğer dinler hakkında bilgi edinecekler hem de Hıristiyan geleneği hakkında iyi bir bilgiye sahip olacaklardı. Bu da farklı din, inanç ve kültüre sahip olan çok dinli bir toplumda diyalog eğitiminin

---

⁷³ Duman, "Norveç'te Halk Eğitimi", *AÜEBFD*, 25 (2), 296.

⁷⁴ Kværne-Vogt, *Religionsleksikon*, 273.

⁷⁵ Kaymakcan, "AİHM Din Dersi Kararı Nasıl Anlaşılmalı", *DEM Dergisi*, 1 (2), 61.

⁷⁶ Sorgenfrei, *Islam in Norway* (<http://www.euro-islam.info/2010/02/27/islam-in-norway>).

⁷⁷ Leirvik, "Muslims in Norway: Value Discourses and Interreligious Dialogue", *Tidsskrift for Islamforskning*, The Nordic Welfare State, 8 (1), 158.

başlangıcını temsil edecekti.⁷⁸ Bir diğer ifadeyle bu yeni düzenlemelerle okullarda farklı dini geleneklere sahip öğrenciler arasında dinlerarası diyalog kültürü oluşturulması hedeflenmişti. Bu nedenle 1997 yılından itibaren din eğitiminde felsefe ön plana çıkartılarak, eleştirel düşünce ve dinlerarası diyalogun gelişmesine katkı sağlanmıştır.

Diğer taraftan bu yeni reformla temel tüm inançlar dersin içeriğine dahil edilerek öğrencilerin bir arada din eğitimi görmeleri hedeflenmiştir. Bu uygulama nedeniyle Yahudi, Müslüman ve hümanistler çocuklarını Hıristiyan eğitiminden muaf tutamamışlardı. Ayrıca din derslerinde Hıristiyanlık diğer dinlere göre baskın bir konumdaydı.⁷⁹ Diğer taraftan bu eğitim reformuyla her ne kadar din eğitimi zorunlu hale getirilmiş olsa da öğrencilere yine de kendi dinlerine aykırı gördükleri ibadetlere ya da dini törenlere katılıp katılmama konusunda bir serbestlik tanınmıştır.⁸⁰

Yeni eğitim reformu ile okul müfredatında yapılan değişiklikler, Norveç'te bazı gerginliklere ve çeşitli tartışmalara neden olmuş, bu tartışmaların merkezinde din dersi konusu yer almıştır. Hıristiyanlar için temel problem Hıristiyanlığa ayrılan ders saatlerinin az olmasıydı. Hıristiyanlık dışındaki dinlere mensup olan azınlık gruplar için ise temel problem ilköğretimde din dersinin temeli Hıristiyanlık dinine dayanması ve Hıristiyanlığın diğer dinlere göre daha baskın konumda olmasıydı.⁸¹ Hıristiyanlar, Hıristiyan inanç ve geleneklerinin Norveç kültürünün temelini oluşturduğunu ve toplumu birleştirici bir rol oynadığını gerekçe göstererek diğer dinlere bazı ayrıcalıkların tanınmasına yönelik yapılan yeni düzenlemelere itiraz etmişlerdir.⁸² Bu anlamda özellikle Hıristiyanlık dinine ayrılan ders saatinin az olduğu yönünde bir eleştiri getirmişlerdir. Azınlık dini gruplardan Müslüman, Yahudi, Hindu ve Budistler ise Hıristiyanlığa ayrılan ders saatlerinin çok, diğer dinlere ayrılan saatlerin ise az olduğu yönünde bir eleştiri getirmişlerdir.⁸³ Buna ilaveten özellikle Müslümanlar ve laik hümanistler temel eğitimde Hıristiyan merkezli din eğitiminin zorunlu kılınması, din dersi müfredatında "Hıristiyanlık" isminin müfredatta "Hıristiyanlık Kültürü, Din

---

78 Sorgenfrei, *Islam in Norway* (<http://www.euro-islam.info/2010/02/27/islam-in-norway>).

79 <http://radardigital.cappelendamm.no/c479655/artikkel/vis.html?tid=482846>.

80 Sorgenfrei, *Islam in Norway* (<http://www.euro-islam.info/2010/02/27/islam-in-norway>).

81 Rasmussen, "Religion i Norge", *Store Norske Leksikon*, XI, 243.

82 Sorgenfrei, *Islam in Norway* (<http://www.euro-islam.info/2010/02/27/islam-in-norway>).

83 Stensvold, "From Monopoly to Pluralism: Norwegian State Religion in the Modern Era", *Religious pluralism Conference* (www.kotor-network.info/papers/Kotor2004/Norway.Stensvold.htm); Flornes, "Çoğulcu Topluların Okullarında Zorunlu Din Öğretimi", *Din Öğretiminde Yeni Yöntem Arayışları Uluslararası Sempozyum Bildiri ve Tebliğler Kitabı*, 143.

ve Ahlak Bilgisi” şeklinde ön planda tutulup, Hıristiyanlık dininin hâkim konumda olmasını gerekçe göstererek bu uygulamayı eleştirmişlerdir.⁸⁴ Ayrıca bu yeni uygulamayla din dersinin zorunlu kılınmasını ebeveynlerin inanç özgürlüğünün kısıtlanması şeklinde yorumlamışlar, bu durumu protesto etmek için bir araya gelerek “Norveç Okullarında Din Özgürlüğü” kampanyasını başlatmışlardır. Bu yönde Yahudiler, Müslümanlar, Hümanistler ve Budistler din özgürlüğünü sağlanması için birlikte mücadele etmişlerdir. Onların bu mücadelesine çeşitli siyasi örgütler, bazı sendikalar ve öğrenci örgütleri de din özgürlüğü ve eşitlik için başlatılan kampanyaya katılarak destek vermişlerdir.⁸⁵

Neticede bu uygulamaya karşı çıkan Hümanist Derneği ve Norveç İslam Konseyi, yeni müfredatta Hıristiyan kültürüne fazla yer ayrılmasını ve zorunlu hale getirilmesini gerekçe gösterip, öğrencilerin din dersinden muafiyet tutulmaları için yeni müfredatla ilgili Norveç mahkemesine 1999 yılında dava açmış, ancak bir sonuç alamamışlardır.⁸⁶

Diğer taraftan Müslümanlar da yeni müfredatla Hıristiyanlık dersinin zorunlu tutulmasını gerekçe göstererek gösteriler düzenlemişlerdir. Bu tepkiler neticesinde ek düzenlemeler yapılarak okullarda İslam’a daha fazla yer verilmiş, din dersleri çoğulcu hale getirilmiştir.⁸⁷ Ayrıca 2002 yılında dersin isminde tekrar bir değişikliğe gidilerek dersin ismi “Hıristiyanlık, Dinler ve Dünya Görüşleri Bilgisi” şeklinde değiştirilmiştir. Bu düzenlemeye göre tüm öğrenciler bir taraftan kültürel mirasın ve ahlakın kaynağı olarak Hıristiyanlık ve İncil hakkında bilgi edinecek, diğer taraftan Yahudilik, İslamiyet, Budizm, Hinduizm gibi yaşayan dünya dinleri ile çeşitli felsefi düşünceleri öğrenmiş olacaklardı. Bu sayede tüm dini ve felsefi görüşleri yakından tanımış olan öğrenciler farklı dinlere mensup olsalar da kendi aralarında diyalog kuracaklardı.⁸⁸ Fakat yapılan bu yeni düzenlemeler azınlık dini gruplar tarafından yine yeterli bulunmamıştır. Hatta

---

84 Leirvik, “Muslims in Norway: Value Discourses and Interreligious Dialogue”, *Tidsskrift for Islamforskning*, 8 (1), 158; Knapstad, “Norveç Zorunlu Eğitim Reformu ve Uygulamaları”, *Demokratik Eğitim Kurultayı*, s. 506; Leirvik, Oddbjørn (2005), “Christianity and Islam in Norway: Politics of Religion and Interfaith Dialogue”, *Canadian Diversity*, 4 (3), 9.

85 Eidsvåg-Lindholm-Sveen, Inge-Tore-Barbro “The Emergence of Interfaith Dialogue: The Norwegian Experience”, *Facilitating Freedom of Religion or Belief: A Deskbook*, Ed. Tore Lindholm, W. Cole Durham Jr. and Bahia G. Tahzib-Lie, Hollanda: Koninklijke Brill NV, 2004, 785.

86 Sorgenfrei, İslam in Norway (<http://www.euro-islam.info/2010/02/27/islam-in-norway>); Recep Kaymakcan, “AİHM Din Dersi Kararı Nasıl Anlaşılmalı”, *DEM Dergi* 1 (2), 62.

87 Sorgenfrei, İslam in Norway (<http://www.euro-islam.info/2010/02/27/islam-in-norway>).

88 Leirvik, *Christianity and Islam in Norway: Politics of Religion and Interfaith Dialogue*, *Canadian Diversity*, 4 (3), 8-9.

2004 yılında Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komisyonu tarafından Din dersi isminin değiştirilmesine ilişkin azınlık grupların bu yöndeki şikâyetleri haklı görülmüştür.

Diğer taraftan 1999'da Norveç mahkemesine açtığı davadan bir sonuç alamayan Hümanist Derneği, Strasbourg'da bulunan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne başvurmuştur. Bu yönde yapılan itirazları haklı bulan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi 2006 yılında, okullarda verilen zorunlu din dersinin mahkemeye başvuran ailelerin din ve inançlarına uygun olmadığına, bu nedenle zorunlu din dersi uygulamasının Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 2. maddesini ihlal ettiğine karar vermiştir. Ayrıca din derslerinde Hıristiyanlığa fazla yer verilmesine yönelik bu uygulamanın yanlış olduğuna hükmetmiştir.⁸⁹

Bunun üzerine Norveçli yetkililer, 2007 yılında bu kararı temyize götürmeye çalışmışlardır. Ancak onların bu istediği Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi tarafından oyçokluğu ile reddedilmiş, Müslümanların ve Hümanistlerin lehine karar verilmiştir.⁹⁰

Gerek Müslüman, Yahudi, Budist ve Hümanistler tarafından din dersi isimlendirilmesine ve müfredattaki Hıristiyanlık vurgusuna ilişkin protestolar gerekse Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin kararı çerçevesinde Norveç Eğitim Bakanlığı 2008 yılında hem din dersi isminde⁹¹ hem de din dersi müfredatında daha kapsamlı değişiklikler yapmak zorunda kalmıştır. Bu bağlamda müfredatta tekrar yeni bir düzenlemeye gidilmiş ve din dersi müfredatı bütün dinleri kapsayacak şekilde yeniden formüle edilerek müfredattaki Hıristiyanlığın baskın konumu aza indirilmiştir.⁹² Ayrıca din dersi ismi üzerinde yapılan tartışmalara son vermek için din eğitiminde Hıristiyanlığı amaçlayan geleneksel yasal ifadeler üzerinde de bir revizyon başlatılmış, bu çerçevede ilk olarak dersin adı "Din Kültürü, Felsefe ve Ahlak Bilgisi" şeklinde değiştirilmiştir.⁹³ Din dersi normalde tüm öğrencilerin katıldığı diğer dersler gibi sıradan bir okul dersine dönüştürülmüştür. Konuların sunumu da vaaz şeklinde değil, bilgilendirme olarak belirlenmiştir.⁹⁴ Bu yeni müfredatta dünya dinlerinden her birini

---

⁸⁹ Leirvik, "Muslims in Norway: Value Discourses and Interreligious Dialogue", *Tidsskrift for Islamforskning*, 8 (1), 158; Sorgenfrei, Islam in Norway (<http://www.euro-islam.info/2010/02/27/islam-in-norway>).

⁹⁰ Kaymakcan, "AİHM Din Dersi Kararı Nasıl Anlaşılmalı", *DEM Dergi* 1 (2), s. 62.

⁹¹ Günümüzde din dersinin ismi müfredatta "Religion, Life Stances, and Ethics" şeklinde yer almaktadır.

⁹² Leirvik, "Muslims in Norway: Value Discourses and Interreligious Dialogue", *Tidsskrift for Islamforskning*, 8 (1), s. 158; Repstad, "Fra Lov Til Lønnkammer?-Religion Og Livssyn i Dagens Norge", *Det Norske Samfunn*, 382.

⁹³ Jacobsen-Leirvik, "Norway", *Yearbook of Muslims in Europe*, IV, 445.

⁹⁴ Rasmussen, "Religion i Norge", *Store Norske Leksikon*, XI, 243.

ideal olarak sunmak için söz konusu dinlere doktrinel yaklaşımın yanı sıra kendi şartlarında tarihsel olarak da yaklaşılmakta, Ahlak Bilgisi de ayrı bir ders olarak ele alınmaktadır. Ayrıca öğrencilere hem din kültürü ve ahlak bilgisi hakkındaki diyalog becerileri kazandırma hem de öğrencilerin dinin modern eleştirisine aşına olmalarını sağlamak ulaşılmaması gereken temel hedefler arasında sayılmıştır.⁹⁵

3.1. Din Eğitimi Modelleri

Norveç Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan din dersi müfredatı, objektif, eleştirel ve çoğulcu bir yapıya büründürülmüş, bütün din ve inançları içine alacak şekilde geniş tutulmuştur. Müfredatta derslerin öğrencilere sunulması aşamasında konu tasnifine giderek yaş seviyelerine uygun olarak tedrici bir metot izlenmiştir. Ayrıca konular işlenirken dinler arasında adil ve tarafsız bir tutum sergilenmesi gerektiğine vurgu yapılmıştır.⁹⁶

Diğer taraftan din dersi müfredatı öğrencilerin, birbirlerine saygı ve hoşgörü ile yaklaşmayı öğrenebilmelerini sağlayacak imkânlar sunabilecek, tüm öğrencileri aynı sınıf ortamında bir araya getirecek ve herhangi bir din ya da mezhebi dayatma çabası olmayacak şekilde hazırlanmıştır.⁹⁷ Ayrıca müfredatta öğrencilerin din, felsefe ve ahlak ile ilgili görüşlerini sözlü ve yazılı olarak ifade etmelerine büyük önem verilmiştir. Bu sayede öğrencilerin kendilerini ifade etmedeki becerilerinin artırılması hedeflenmiştir. Bu yeni müfredatta bir ders saati 60 dakika, yıllık ders saati ilkökulda (1.-7. sınıflarda) 427, Ortaokulda (8.-10. sınıflarda) ise 157 saat olarak belirlenmiştir.⁹⁸

Norveç'in bu yeni eğitim sisteminde din dersi kilisenin değil, eğitimin bir parçası olarak düşünülmüş ve dinler birer disiplin olarak ele alınıp, dinler arasında herhangi bir ayrımcılığa ya da yönlendirmeye gidilmemiştir. Bu nedenle din dersi bir kilise eğitimi ya da kilise dersi şeklinde değil, aksine eğitimin bir dalı ve okul dersi olarak nitelendirilmiş ve tüm öğrenciler için zorunlu tutulmuştur.⁹⁹ Ancak velilere, isterlerse yazılı bir dilekçeyle bu din dersinden çocuklarını muaf tutabilme hakları da

---

⁹⁵ Jacobsen-Leirvik, "Norway", *Yearbook of Muslims in Europe*, IV, 445.

⁹⁶ <http://www.udir.no/kl06/RLE1-01/Hele/Formaal>.

⁹⁷ Fatma Çapcıoğlu, *Din Öğretiminde Yeni Yaklaşımlar Çerçevesinde İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programlarının İncelenmesi*, (Yüksek Lisans Tezi, Ankara: AÜSBE, 2006), 12.

⁹⁸ http://www.udir.no/kl06/RLE1-01/Hele/Komplett_visning.

⁹⁹ Tarald Rasmussen, "The New Norwegian KRL Subject and Religious Freedom: a Report", *Studia Theologica*, 54 (1), (2000), 19 vd.

verilmiştir.¹⁰⁰ Bir diğer ifadeyle sadece kiliseye üye olan çocuklara Hıristiyanlık dersini almaları zorunda kılınmış, farklı din ve inanca bağlı çocuklar ise bu dersten muaf tutulmuş, bunun yerine kendi dinleri ve etik derslerini seçme hakkı tanınmıştır.¹⁰¹

Günümüzde azınlık grupların din dersine ilişkin bazı hoşnutsuzlukları devam etmektedir. Fakat genel olarak bakıldığında azınlıkların müfredatta yer alan dinlerarası diyalog ve din eğitiminden memnun oldukları anlaşılmaktadır.¹⁰²

Din derslerinde dinler karşılaştırmalı dinler tarihi şeklinde bir disiplin olarak öğretilmektedir. Bu nedenle derslerde farklı dinlerin öğretilme aşamasında eşitliğe önem verilmektedir. Yani dinlerin hepsi aralarında herhangi bir ayırım gözetmeden bütün öğrencilere bir arada sunulmaktadır. Her ne kadar din dersleri arasında bir ayırım gözetilmemiş olsa da müfredatta bakıldığında din dersi programının büyük bir kısmı Hıristiyanlık dinine ayrılmıştır.¹⁰³ Örneğin günümüz itibariyle din dersi müfredatının % 55'ini Hıristiyanlık dini oluşturmaktadır. Geriye kalan % 45'lik oranın % 25'ini diğer din ve inançlar, % 20'sini de ahlak ve felsefi görüşler tamamlamaktadır.¹⁰⁴

Norveç'in din eğitiminde takip ettiği bu metot, doktriner olmayan bunun da ötesinde dini olmayan bir din öğretiminin gereği noktasında başvurulan bir metottur. Hedef farklı dinlere mensup öğrenciler için ve hatta hiçbir dine mensup olmayanlar için de din ve ahlak eğitimi sağlayabilmektir.¹⁰⁵ Ayrıca öğrencilerin herhangi bir dinin prensiplerine göre eğitilmesi değil, dinler ve inançlar hakkında objektif olarak bilgilendirilmesi hedeflenmiş, bu amaçla öğrencilere yönelik her bir din veya inançların kilise, havra, sinagog, cami gibi ibadet ve kutsal mekanlarını yerinde görerek bilgi sahibi olmaları için bu mekanlara çeşitli geziler ve ziyaretler

---

100 Rasmussen, "Religion i Norge", *Store Norske Leksikon*, XI, 243; Leirvik, *Christianity and Islam in Norway: Politics of Religion and Interfaith Dialogue*, *Canadian Diversity*, 4 (3), 9.

101 Rasmussen, "The New Norwegian KRL Subject and Religious Freedom: a Report", *Studia Theologica*, 54 (1), 19.

102 Leirvik, "Muslims in Norway: Value Discourses and Interreligious Dialogue", *Tidsskrift for Islamforskning*, 8(1), 158.

103 Rasmussen, "The New Norwegian "KRL" Subject and Religious Freedom: a Report", *Studia Theologica*, 54 (1), 32; <http://re-xs.ucsm.ac.uk/eftre/europe/nor03.html> (25.08.2005).

104 Marit Svare, "Primary and Lower Secondary School", *Report from Norway 2003* (<http://rexs.ucsm.ac.uk/eftre/europe/nor03.html>); Rasmussen, "The New Norwegian "KRL" Subject and Religious Freedom: a Report", *Studia Theologica*, 54 (1), (2003), 20.

105 Çapcıoğlu, *Din Öğretiminde Yeni Yaklaşımlar Çerçevesinde İlköğretim Din Kültürü Ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programlarının İncelenmesi*, 39.

düzenlenmiştir. Bu ziyaretlerin dikkat çeken en önemli yanı, ziyaret edilecek mekanların din görevlilerine daha önceden haber verilerek, hem kendi dinlerini hem de o mekanın özelliklerini öğrencilere en yetkili ağızdan anlatılması ve soru cevap şeklinde karşılıklı bir görüşmenin sağlanmasıdır. Bu sayede öğrenciler, öğrenmek istedikleri dini başkalarından değil doğrudan o dinin en yetkili din görevlisinden öğrenebilmektedir.

Norveç din eğitiminde dikkat çeken bir diğer husus da “felsefe”nin de din eğitiminin bir parçası olarak ele alınmasıdır. Bu uygulamanın farklı gerekçeleri olmakla birlikte bunlar arasında en önemli olanlarından biri veliler için felsefenin dinden daha tarafsız olduğunun düşünülmesidir. Diğeri de çok dinli toplumlarda hoşgörü ve anlayışın gelişmesine yardımcı olma ve çocukların mantık ve ahlaki yargılarının güçlenmesinin sağlanmasıdır.¹⁰⁶ Burada amaç, dinlerin benimsenmesi veya reddi değil, öğrencilerin o dinlerin hayat görüşleri, temel prensipleri ve felsefeleri hususunda bilgilendirilmesidir.

Yaşayan dinlerin toplum ve dünya politikalarında oynadıkları rollerin ne olduğu, farklı dini akımlar ve insan davranışlarına yön veren felsefi akımlar da lise yıllarında gösterilen din eğitimi konuları arasında yer almaktadır. Bugün Norveç’te uygulanan ve geliştirilmeye çalışılan bu yeni metoda “Mezhepler Üstü Model”, “Mezheplere Bağlı Olmayan Model”, “Birleştirici Model”, “Çoğulcu Model”, “Fenomenolojik Yaklaşım” vb. denilmektedir.¹⁰⁷

Din dersi müfredatının yıllık konu dağılımına bakıldığında en fazla bölüm Hıristiyanlık dinine ayrılmıştır. Hıristiyanlıkla ilgili temel konular arasında Hıristiyanlık tarihine, Hıristiyanların Norveç’te ve diğer ülkelerdeki konumu ve yayılışına, Hıristiyanlığın temelini oluşturan İncil’in tanıtımına, tarihi süreçte Hıristiyanlık içinde ortaya çıkan çeşitli mezheplere yer verilmiştir. Yahudilik, İslam, Hinduizm, Budizm ve Hümanizm gibi din ve inançlarla ilgili olarak, sosyo-kültürel tarihleri, temel yazılı (kutsal) kaynakları ve günümüzdeki konumları gibi konulara yer verilmiştir. Felsefe ile ilgili olarak klasik felsefe tarihi, düşünce ekolleri, ahlak felsefesinin ortaya çıkışı, bazı filozofların tanıtımı, yaşamın temel sorunları, ahlaki değerler, etik, din ve inanç arasındaki ilişkiler gibi konularına yer verilmiştir.¹⁰⁸

---

106 Çapcıoğlu, *Din Öğretiminde Yeni Yaklaşımlar Çerçevesinde İlköğretim Din Kültürü Ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programlarının İncelenmesi*, 40.

107 M. Zeki Aydın, “Okulda Din Dersi Tartışmaları: Türkiye’de Din Dersinin Tarihi, Teorik Yapısı, Bazı Ülkelerle Karşılaştırılması”, *CÜİF Dergisi*, 11 (2), (2007), 19, 42, 44.

108 Norveç Milli Eğitim Bakanlığı resmi web sitesi: [http://www.udir.no/kl06/RLE1-01/Hele/Komplett visning](http://www.udir.no/kl06/RLE1-01/Hele/Komplett%20visning) (28.10.2014).

Yıllık plana göre 1.-4. sınıflarda İslam ile ilgili, Hz. Muhammed'in hayatı, Kur'an'ın vahiy süreci ve ana konuları tanıtılmaktadır. Ayrıca İslam'ın ibadet esasları, dua, dini bayramlar, helal gıda gibi konulara da yer verilmektedir. 5.-7. sınıflarda; İslam'ın temel kaynağını oluşturan Kur'an ve hadis (sünnet) ele alınmakta ve tanıtımları yapılmaktadır. Ayrıca İman ve İslam'ın şartları, ilk dönem İslam tarihi, cami ve mescitlerin Müslüman toplumunda yeri ve önemi, İslam'ın sanata, mimariye ve müziğe bakışı gibi konular işlenmektedir. 8.-10. sınıflarda ise İslam ile diğer dinler arasındaki temel farklılıklara ve benzerliklere yer verilmektedir. Ayrıca İslam'ın dini çoğulculuğa ve çeşitliliğe bakışı, Norveç toplumundaki konumu, dünya barışına katkıları gibi konular ele alınmıştır.¹⁰⁹ Ancak ders kitaplarında her dini kimliğin yaşadığı estatenelerden karelerle örnek verilirken Hıristiyanlık dinini diğerlerinden üstün gösterme gayretleri de halen velilerin şikâyetleri arasındadır.

4. Azınlıklara Ait Özel Okullar ve Azınlık Din Eğitimi: Müslüman Gruplar

Norveç'te devlet okullarının dışında özel okullar da mevcuttur. Bu okulların açılması, onaylanması ve denetlenmesi Özel Eğitim Yasası gereğince yapılır.¹¹⁰ Norveç'te yaklaşık 150 özel ilköğretim ve ortaöğretim okulu vardır.¹¹¹ Ancak özel okulların sayısı diğer Avrupa okullarına nispeten Norveç'te oldukça azdır. 2000 yılında ilkokul öğrencilerinin yaklaşık % 1,7'si, 2006'da da % 2,2'si özel okula gitmiştir.¹¹²

Müslümanlar göçmenler kendilerine ait özel okullar kurmak için birçok girişimde bulunmuş, fakat sonuç alamamışlardır. Bu yönde en fazla mücadele eden Müslüman kuruluş, Urteghagen Vakfı olmuştur. Vakıf, 1991 yılında daha önce bir anaokulu ve gençlik kulübü çalıştıran Norveçli Trond Ali Linstad tarafından "The Islamic Foundation (Urteghagen)/İslam Vakfı" adıyla kurulmuştur.

Linstad, vakfı kurduktan iki yıl sonra İşçi Partisi hükümetine Müslümanlara ait özel bir okul açılması yönünde teklif sunmuş, ama bu teklif çocukların entegrasyonu için zararlı olabileceği endişesiyle hükümet tarafından reddedilmiştir. İşçi Partisinden sonra hükümetin başına Hıristiyan Halk Partisi (Lideri Kjell Magne Bondevik) gelince,

---

109 <http://www.udir.no/kl06/RLE1-01/Kompetansemaal/?arst=98844765&kmsn=-1654775316>

110 Sorgenfrei, Islam in Norway (<http://www.euro-islam.info/2010/02/27/islam-in-norway>).

111 Norwegian Ministry of Education and Research, *Education in Norway*, s. 14 (www.regjeringen.no/upload/Vedlegg/Veiledninger/brosjyrer/Education_in_Norway_f-41.pdf; 20.09.2014).

112 İslamî terbiye ve eğitimine ilişkin yapılan bir tartışmaya örnek için bk. Østberg, Sissel "Pakistani Children in Norway: Islamic Nurture In A Secular Context", *Monograph Series*, Leeds: University of Leeds, Community Religions Project, 2003.

Linstad özel okul için tekrar başvuru yapmıştır. 1999 yılında Hükümet tarafından bu başvurusu kabul edilmiştir. Bunun üzerine 2001 yılında “Urtehaven Friskole” adıyla ilk Müslüman özel okulu açılmış ve Ağustos ayı itibarıyla 75 öğrenci olarak eğitime başlamıştır. Fakat 2004 baharında öğrenciler arasında çıkan anlaşmazlıklar okulun kapanmasına neden olmuştur.¹¹³

Buna benzer bir girişim de 2006 yılında Drammen’de yapılmış, ancak 2005 yılında iktidara gelen sol hükümet tarafından tüm yeni özel okulların durdurulmasına ilişkin karar alındığı için bu girişim de olumsuzlukla neticelenmiştir.¹¹⁴ İslam Norveç Konseyi tarafından da 1995 yılında Norveç makamlarına İslami ilkokul açmak için başvuruda bulunmuştur. Ancak bu başvuru da reddedilmiştir.¹¹⁵ Diğer taraftan Norveç’te son yıllarda Türkiye kökenli Fethullah Gülen hizmet hareketine bağlı Drammen Kültür ve Eğitim Derneği (DKUF) tarafından 2013’te Drammen’de “Drammen Montessoriskole” adıyla ilk, orta ve lise düzeyinde özel bir okul açmayı başarmıştır.¹¹⁶

Norveç’te Yahudi ve Hıristiyanların kendilerine ait din ve kültürlerini gereği gibi öğretebilecekleri birkaç özel okulu vardır. Ancak Müslümanlara ait gerek din eğitimi veren gerekse milli kültür ve değerlerini öğretebilecek bir özel okul yoktur.

Buna ilaveten Norveç eğitim sisteminde İslam’ın eğitimi ve öğretimine yeterli düzeyde yer verilmemiştir. Bu nedenle Müslüman öğrenciler devlet okullarında İslam din eğitimini gereği gibi alamamaktadırlar. Okulda verilen din eğitimini yeterli görmeyen Müslüman göçmenler, din eğitimindeki bu ihtiyacı kendi imkânları doğrultusunda camiler, mescitler, Kur’an kursları ve eğitim merkezleri açarak karşılamaya çalışmışlardır.

Bu nedenle yurtdışında oluşturulan camilerin çoğunda ibadetlerin yanı sıra çocuk, genç, yetişkin, bay, bayan ayrımı gözetmeksizin her yaştaki Müslümanlara Kur’an eğitimi, temel dini bilgiler, milli kültür ve değerler eğitimi gibi dini ve sosyo-kültürel hizmetler de verilmektedir. Bunların dışında Müslümanların açtığı birkaç tane anaokulu da bulunmaktadır. Oslo’da açılan bu okullar Urtehaven Vakfı’nın kontrolü altındadır.

---

113 Kværne- Vogt, *Religionsleksikon*, 170; http://www.utdanning.ws/templa/tes/udf_372.aspx.

114 Sorgenfrei, *Islam in Norway*, <http://www.euro-islam.info/2010/02/27/islam-in-norway/>; <http://www.dt.no/>; http://en.wikipedia.org/wiki/Islam_in_Norway.

115 Vogt, *Kommet for Å Bli*, 225.

116 <http://www.drammenmontessoriskole.no>.

5. Meslekî Din Eğitimi: Müslüman Gruplar

Norveç'te Hıristiyanlık dışında meslekî din eğitimi verilmemektedir. Yetkililer tarafından imamlara yönelik ulusal bir eğitim programı oluşturmak için herhangi bir girişim yapılmamıştır. Fakat yetkililere aralarında İslam Konseyi (IRN) temsilcilerinin de bulunduğu bir komite tarafından 2007'de Oslo Üniversitesi'nde "İslam Araştırma Merkezi"nin kurulmasına ilişkin bir teklif sunulmuştur.¹¹⁷ Bu teklif üzerine Oslo Üniversitesi İlahiyat Fakültesi "Norveç Toplumunda Dini Lider Olmak" başlığı altında imamların yanı sıra diğer dini liderlere de yönelik bir eğitim programı hazırlamıştır. Kursu katılanların çoğunu imamlar oluşturmuştur. Ancak bu imamların hiçbiri temel eğitimlerini Norveç'te almamıştır.¹¹⁸ 2010 yılında Liberal Parti tarafından Üniversite bünyesinde akademik düzeyde imamlara yönelik eğitim programı oluşturulması için meclise bir teklif sunulmuş, fakat bu teklif reddedilmiştir.¹¹⁹

KAYNAKÇA

- Amundsen, Arne Bugge "Religiø Reform Mellom Makt Og Avmakt", *Norges Religions Historie*, ed. Arne Bugge Amundsen, Oslo: Universitetsforlaget, 2005.
- Aydın, M. Zeki "Okulda Din Dersi Tartışmaları: Türkiye'de Din Dersinin Tarihi, Teorik Yapısı, Bazı Ülkelerle Karşılaştırılması", *CÜİF Dergisi*, 11 (2), (2007), 7-51.
- Balke-Denk, Eva-İngrid "Barnehave:Historie", *Store Norske Leksikon* (<http://snl.no>), 2012.
- Christensen, Elise Grimsrud, *Fremstillinger av Den Andre i en Norsk-Muslimsk Kontekst*, Oslo: Universitetet i Oslo Press, 2010.
- Çapcıoğlu, Fatma *Din Öğretiminde Yeni Yaklaşımlar Çerçevesinde İlköğretim Din Kültürü Ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programlarının İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara: AÜSBE, 2006.
- Døvink, Cora Alexa, "Pressens Morkemenn/Troens Tjenere: Posisjon og Selvførståelse Blant Suni-Müslimske İmamer", *Religiøse Ledere*, Oslo: Universitetsforlaget, 2012.
- Duman, Ahmet, "Norveç'te Halk Eğitimi", *AÜEBDD*, 25 (2), (1992), 295-310.
- Eidsvåg-Lindholm-Sveen, Inge-Tore-Barbro, "The Emergence of Interfaith Dialogue: The Norwegian Experience", *Facilitating Freedom of Religion or Belief: A*

---

117 Jacobsen-Leirvik, "Norway", *Yearbook of Muslims in Europe*, Volume IV, 445.

118 Leirvik, Oddbjørn "Islam and Education in Norway", *Islamische Erziehung in Europa/ Islamic Education in Europe*, ed. Ednan Aslan, (Vienna: Böhlau verlag, 2009), 301 vd.

119 Jacobsen-Leirvik, "Norway", *Yearbook of Muslims in Europe*, Volume IV, 446; Bu yönde yapılan tartışmalar için bk. Døvink, Cora Alexa "Pressens Morkemenn/Troens Tjenere: Posisjon og Selvførståelse Blant Suni-Müslimske İmamer", *Religiøse Ledere*, (Oslo: Universitetsforlaget, 2012), 43-46.

- Deskbook*, Ed. Tore Lindholm, W. Cole Durham Jr. and Bahia G. Tahzib-Lie, Hollanda: Koninklijke Brill Ellingsen, *Multiculturalism and the Nordic State*, 2004.
- Ellingsen-MacDonald, Elizabeth-Kirsti, *Stein Pa Stein: Norsk-Somali Ordliste*, Oslo: J.W. Cappelens Forlag AS, 2005.
- Flornes, Kari, "Çoğulcu Toplumların Okullarında Zorunlu Din Öğretimi", trc. Şehbal M. Gökdal, *Din Öğretiminde Yeni Yöntem Arayışları Uluslararası Sempozyumu Tebliğler Kitabı*, Ankara: MEB Yayınları, 2003.
- Hugason, Av Hjalti, "Religion", *Nordens Historie: 1397-1997*, ed. Henrik S. Nissen Kopenhagen: DR Multimedie, 1997.
- Jacobsen-Leirvik, Christine-Oddbjørn, "Norway", *Yearbook of Muslims in Europe*, Ed. Jørgen Nielsen v. dğr., Brill Leiden, IV, (2012), ss. 441-454.
- Kaymakcan, Recep, "AİHM Din Dersi Kararı Nasıl Anlaşılmalı", *DEM Dergisi*, 1 (2), 55-63.
- Knapstad, Geir, "Norveç Zorunlu Eğitim Reformu ve Uygulamaları", trc. Rıdvan Korkut, *Demokratik Eğitim Kurultayı Bildiriler Kitabı*, Ankara: 1998, 503-506.
- Kværne-Vogt, Per-Kari, *Religionsleksikon*, Oslo: Cappelen Akademisk, 2002.
- Kvalheim, Liv Karin, *Samfunnsfag Pa Lettnorsk: Lesebok, Arbeidsbok, Veiledning*, Oslo: Forlaget Hambro, 1998.
- Leirvik, Oddbjørn, "Muslims in Norway: Value Discourses and Interreligious Dialogue", *Tidsskrift for Islamforskning*, The Nordic Welfare State, 8 (1), (2014), 137-616.
- ....."Christianity and Islam in Norway: Politics of Religion and Interfaith Dialogue", *Canadian Diversity*, 4 (3), (2005), 7-10.
- ....."Islam and Education in Norway", *Islamische Erziehung in Europa/Islamic Education in Europe*, ed. Ednan Aslan, Vienna: Böhlau verlag, (2009), 301-323.
- Libæk-Stenersen, Ivar-Øvind, *The History of Norway: From The Ice Age to Today*, Oslo: Dinamo Forlag, 2003.
- Midgaard, John, *A Brief History Of Norway*, Oslo: Nikolai Olsens Boktrykkeri, 1971.
- Ministry of Education and Research, *Education in Norway*, Oslo, 2007.
- Norwegian Ministry of Education and Research, *Country Report Norway*, 2004.
- Østberg, Sissel, "Pakistani Children in Norway: Islamic Nurture In A Secular Context", *Monograph Series*, Leeds: University of Leeds, Community Religions Project, 2003.
- Rasmussen, Tarald, "The New Norwegian KRL Subject and Religious Freedom: a Report", *Studia Theologica*, 54 (1), (2000), 19-34.
- ....."Religion i Norge", *Store Norske Leksikon*, ed. Petter Henriksen vdğ., Oslo: Kunnskapsforlaget, XI, (2005), 240-243.

- Repstad, Pål (2010), "Fra Lov Til Lønnekammer?-Religion Og Livssyn i Dagens Norge", *Det Norske Samfunn*, ed. Ivar Frønes-Lise Kjølrsrød, Oslo: Gyndendal Norsk Forlag, 371-392.
- Riste, Olav, *Norway's Foreign Relations-A History*, Oslo: Universitetsforlaget.
- Solberg, Bergljot (2005), "Vikingtiden", *Store Norske Leksikon*, Ed. Petter Henriksen vdğ., Oslo: Kunsskapsforlaget, XV, (2001), 382-383.
- Stensvold, Anne (2004), "From Monopoly to Pluralism: Norwegian State Religion in the Modern Era", *Religious Pluralism Conference* (<http://kotor-network.info/papers/Kotor2004/Norway.Stensvold.htm>, SET: 29.10.2014).
- ..... "Religiøs Pluralisme", *Norges Religiøns Historie*, Ed. Arne Bugge Amundsen Universitetsforlaget. (2005), 474 – 490.
- Svare, Marit, "Primary and Lower Secondary School", *Report from Norway 2003* (<http://rexs.ucsm.ac.uk/eftre/europe/nor03.html>)
- Thusen-Røvik, Petter-Sissel, (2006), "Norge", *Store Norske Leksikon*, Ed. Petter Henriksen vdğ., Oslo: Kunsskapsforlaget.
- Vogt, Kari, *Kommet for Å Bli*, Oslo: Cappelens Forlag As, 1995.
- <http://www.verdensfinestestillingledig.no>
- <http://www.norden.org/no>
- <http://www.regjeringen.no>
- <http://www.ung.no>; www.bip.no
- <http://www.nokut.no>
- <http://www.ung.no>
- <http://www.bip.no>
- <http://introtyrkisk.cappelendamm.no>
- <http://iskandinav-ulkeleri.blogspot.com.tr>
- <http://radardigital.cappelendamm.no>
- <http://www.drammenmontessoriskole.no>.
- <http://www.dt.no>
- <http://www.kadder.org.tr>
- <http://www.nyinnorge.no>.
- <http://www.ssb.no>
- <http://www.studyinnorway.no>
- <http://www.udir.no>
- <http://www.uin.no>.
- <http://www.ung.no>
- <http://www.verdensfinestestillingledig.no>
- <http://euroguidance.iskur.gov.tr>